Δεδομένα ελληνικής βιβλιοπαραγωγής και εκδοτικής δραστηριότητας 2009-2022

ΟΣΔΕΛ

Περιεχόμενα

Εισαγωγικό σημείωμα ..... σελ. 3

Α΄ Μέρος - Αποτελέσματα βιβλιοπαραγωγής ..... σελ. 4

1. Συλλογή και σχολιασμός των δεδομένων: στοιχεία μεθοδολογίας ..... σελ. 4

2. Ελληνική βιβλιοπαραγωγή 2009-2022: Χαρτογράφηση - Γενικά στοιχεία ..... σελ. 6

2.1 Σύνολο βιβλιοπαραγωγής ανά έτος ..... σελ. 6

2.2 Τύποι βιβλίων: Βιβλιοπαραγωγή ανά έτος και ανά τύπο ..... σελ. 7

2.2.1 Έντυπα βιβλία (pbooks) ..... σελ. 7

2.2.2 Ηλεκτρονικά βιβλία (ebooks) ..... σελ. 8

2.3 Οι κυριότερες θεματικές κατηγορίες ..... σελ. 9

2.4 Οι τιμές των βιβλίων ..... σελ. 10

2.5 Μη μεταφρασμένα (πρωτότυπα) και μεταφρασμένα ..... σελ. 15

3. Θεματικές κατηγορίες 2009-2022 ..... σελ. 17

3.1 Λογοτεχνία ..... σελ. 18

3.2 Παιδικά και εφηβικά βιβλία ..... σελ. 20

3.3 Επιστημονικά βιβλία ..... σελ. 20

3.4 Βιβλία τέχνης ..... σελ. 22

3.5 Εκπαιδευτικά βιβλία ..... σελ. 23

4. Οι «γλώσσες» της βιβλιοπαραγωγής 2009-2022 ..... σελ. 24

5. Εκδοτική δραστηριότητα των εκδοτικών επιχειρήσεων σε έντυπα βιβλία πρώτης έκδοσης σελ.26

Β΄ Μέρος - Ελληνική βιβλιοπαραγωγή και ψηφιακή εποχή των εκδόσεων (2009-2022)

Παναγιώτης Κάπος - Δρ. επικοινωνίας, μέσων και πολιτισμού, εκδότης, ερευνητής ..... σελ. 32

1. Τα μορφότυπα της ψηφιακής εποχής ..... σελ. 32

1.1 Ηλεκτρονικά βιβλία (ebooks) ..... σελ. 32

1.2 Ακουστικά βιβλία (audiobooks) ..... σελ. 41

2. Εκδοτική δραστηριότητα και ελληνική βιβλιοπαραγωγή 2009-2022 (συστηματικοί εκδοτικοί δρώντες) ..... σελ. 43

3. Αυτοέκδοση και ελληνική βιβλιοπαραγωγή, μια πρώτη καταγραφή ..... σελ. 47

4. Αντί επιλόγου: προτάσεις για μελλοντική έρευνα ..... σελ. 52

5. Βιβλιογραφία ..... σελ. 54

Εισαγωγικό σημείωμα

Από την ίδρυσή του το 1997, ο ΟΣΔΕΛ διαθέτει μέρος των εσόδων του για πολιτιστικούς και κοινωνικούς σκοπούς προς όφελος των συμβασιούχων του, συγγραφέων, μεταφραστών, δημοσιογράφων και εκδοτών. Ο Οργανισμός μας έχει να επιδείξει ένα αξιοσημείωτο έργο σ' αυτή την κατεύθυνση, το οποίο περιλαμβάνει, εκτός από την εκπόνηση ερευνών, την υλοποίηση προγραμμάτων οικονομικής αρωγής, χορηγίες, αλλά και την ανάπτυξη και λειτουργία της βιβλιογραφικής βάσης οσδέλnet.

Όσον αφορά την εκπόνηση ερευνών, το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου είχε υλοποιήσει, κατά την περίοδο της λειτουργίας του, ένα σημαντικό ερευνητικό έργο σχετικά με τον Χώρο του βιβλίου, το οποίο, δυστυχώς, κανένας δημόσιος φορέας δεν ανέλαβε να συνεχίσει μετά τη διακοπή λειτουργίας του. Ως αποτέλεσμα, οι επαγγελματίες του βιβλίου, η ερευνητική κοινότητα, οι αναγνώστες και οι αναγνώστριες αλλά και οι ίδιες οι αρμόδιες αρχές της Πολιτείας απώλεσαν τη δυνατότητα πρόσβασης σε αξιόπιστα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα σχετικά με τον χώρο των εκδόσεων, ενώ για τον ίδιο λόγο, ο οποίος έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την ευρωπαϊκή και διεθνή πρακτική, η Ελλάδα -σε αντίθεση με την πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών- βρέθηκε εκτός του ευρωπαϊκού και διεθνούς εκδοτικού χάρτη.

Η ανάγκη να καλυφθεί το κενό αυτό ώθησε τον ΟΣΔΕΛ να αναλάβει την πρωτοβουλία και να προχωρήσει με ίδιους πόρους στην υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου ερευνητικού προγράμματος, το οποίο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και τη συγκέντρωση των στοιχείων της βιβλιοπαραγωγής, η οποία παρουσιάζεται σήμερα. Λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο χρονικό διάστημα (πλέον της δεκαετίας) που έχει μεσολαβήσει από τις τελευταίες δημοσιευμένες έρευνες βιβλιοπαραγωγής, η μελέτη εξετάζει την ελληνική βιβλιοπαραγωγή και την εκδοτική δραστηριότητα μιας εκτεταμένης χρονικής περιόδου (2009-2022), στη διάρκεια της οποίας σημειώθηκε η ελληνική οικονομική κρίση και η διεθνής υγειονομική κρίση, οι οποίες επηρέασαν και οι δύο, σε διαφορετική προοπτική, και τον χώρο των εκδόσεων.

Κύριος στόχος της εν λόγω χαρτογράφησης της ελληνικής βιβλιοπαραγωγής της περιόδου 2009-2022, είναι η παροχή ποσοτικών στοιχείων στους επαγγελματίες του βιβλίου, στην ερευνητική κοινότητα, αλλά και στο ευρύ κοινό, αλλά και η πρώτη διερεύνηση επιμέρους πτυχών των εν λόγω στοιχείων. Παρουσιάζεται έτσι, επίσης μια ειδικότερη μελέτη για την ίδια περίοδο (2009-2022), την οποία εκπόνησε ο ερευνητής Δρ. Παναγιώτης Κάπος σχετικά με τα μορφότυπα της ψηφιακής εποχής (ebooks, audiobooks), τη χαρτογράφηση των εκδοτικών επιχειρήσεων και τις αυτοεκδόσεις, η οποία συνοδεύεται και από προτάσεις για το μέλλον.

Ο ΟΣΔΕΛ δεσμεύεται ότι θα συνεχίσει, όπως έκανε πάντα, να παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στον χώρο του βιβλίου, να αφουγκράζεται τις ανάγκες του που, με δεδομένες τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις βαίνουν αυξανόμενες, και να στηρίζει τη δημιουργία και τους δημιουργούς. Ευελπιστούμε ότι οι έρευνες, οι μελέτες και τα δεδομένα βιβλιοπαραγωγής που παρουσιάζει ο ΟΣΔΕΛ, θα αποτελέσουν ένα αξιόπιστο και χρηστικό εργαλείο στα χέρια των δημιουργών, των εκδοτών, της ακαδημαϊκής κοινότητας αλλά και του αναγνωστικού κοινού, διευκολύνοντας και επιταχύνοντας, μεταξύ άλλων, τον ψηφιακό μετασχηματισμό του κλάδου του βιβλίου.

Αντώνης Καρατζάς
πρόεδρος Δ.Σ. ΟΣΔΕΛ, εκδότης
Αθήνα, Δεκέμβριος 2023

Α΄ Μέρος - Αποτελέσματα βιβλιοπαραγωγής

1. Συλλογή και σχολιασμός των δεδομένων: στοιχεία μεθοδολογίας

Ως πηγή άντλησης των στατιστικών στοιχείων χρησιμοποιήθηκε η οσδέλnet, η βιβλιογραφική βάση του ΟΣΔΕΛ, με τελευταία ημερομηνία άντλησης δεδομένων τη 10η Μαρτίου 2023. Η οσδέλnet αποτελεί σήμερα μια πολύ σημαντική, και ίσως την πληρέστερη βιβλιογραφική βάση στην Ελλάδα, καθώς οι εγγραφές της ξεπερνούν τις 300.000. Σχεδιάστηκε με βάση τα διεθνή πρότυπα (διεθνές σύστημα θεματικής ταξινόμησης βιβλίων THEMA, πεδία κωδικοποιημένα με βάση το σύστημα ONIX 3.0 for books, κ.ά ενώ οι εγγραφές εισάγονται στη βάση από τους ίδιους τους εκδότες μέσω ειδικής εφαρμογής.

Οι εγγραφές ελέγχονται από τα στελέχη της οσδέλnet και επικαιροποιούνται από τους εκδότες σχετικά με τις τιμές, τη διαθεσιμότητα και τα άλλα δυναμικά δεδομένα.

Το γεγονός ότι η βάση υποστηρίζεται από τους συμβασιούχους εκδότες του οργανισμού εξηγεί και έναν από τους περιορισμούς της, την μη συστηματική καταγραφή της παραγωγής των εκδοτών που δεν είναι συμβεβλημένοι με τον ΟΣΔΕΛ. Η παραγωγή αυτή αφορά κυρίως ξενόγλωσσα εκπαιδευτικά βιβλία, τα οποία επίσης δεν αποτυπωνόταν σε προηγούμενες έρευνες· και εκδόσεις οργανισμών με περιστασιακή εκδοτική δραστηριότητα εκδοτών (π.χ. δήμοι, νομαρχίες, σύλλογοι, μοναστήρια, ιδρύματα). Οι εν λόγω εκδόσεις εκτιμάται ότι αποτελούν μικρό μέρος της συνολικής βιβλιοπαραγωγής. Και ως εκ τούτου οι ελλείψεις αυτές δεν επηρεάζουν την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων. Στο πλαίσιο της στρατηγικής ποιότητας του οργανισμού, όπως εξειδικεύεται στην πολιτική ποιότητας της οσδελνέτ και αποσκοπεί στη διαρκή βελτίωσή της, ο οργανισμός επεξεργάζεται ωστόσο τρόπους για την κάλυψη των όποιων κενών και ελλείψεων. Οι εκδόσεις των ξενόγλωσσων βιβλίων δεν μπορούν να αποτιμηθούν, αλλά τα στοιχεία αυτά δεν αποτυπώνονται ούτε στις έρευνες του παρελθόντος.

Η συγκεκριμένη μελέτη εστιάζει στα ακόλουθα:

- Στην καταγραφή της παραγωγής νέων τίτλων (πρώτη έκδοση) από όλους τους εκδοτικούς δρώντες, ανά θεματική κατηγορία, ανά έτος και ανά τύπο βιβλίου, για την περίοδο 2009-2022.
- Στην περαιτέρω εμβάθυνση όσον αφορά τη συγκεκριμένες θεματικές κατηγορίες.
- Στην καταγραφή της παραγωγής μη μεταφρασμένων (πρωτότυπων) και μεταφρασμένων τίτλων (από ξένες γλώσσες, διαγλωσσική μετάφραση) από όλους τους εκδοτικούς δρώντες, ανά έτος και ανά τύπο βιβλίου, για την περίοδο 2009-2022.
- Στην περαιτέρω εμβάθυνση της έρευνας όσον αφορά τη βιβλιοπαραγωγή των συστηματικών εκδοτών (n=863).

Η μελέτη επικεντρώνεται στα βιβλία πρώτης έκδοσης, δηλαδή στους νέους τίτλους. Οι τυχόν αναφορές σε επανεκδόσεις σημαίνονται ρητά: «πρώτη έκδοση και επανέκδοση». Τα δεδομένα που παρουσιάζονται και σχολιάζονται συνοπτικά αφορούν τόσο τα έντυπα (pbooks) όσο και τα ηλεκτρονικά βιβλία (ebooks) παρότι σημειώνεται ότι τα στοιχεία για το ηλεκτρονικό βιβλίο ενδεχομένως δεν είναι πλήρη, καθώς οι εκδότες μόνο πρόσφατα άρχισαν να τα καταχωρίζουν συστηματικά στη βάση.

- Η ανάλυση της βιβλιοπαραγωγής γίνεται σε δύο επίπεδα:
  - Α΄ επίπεδο αναφοράς: αφορά όλους τους εκδότες που εντοπίζονται στη βάση οσδέλnet (n=4.077),

οι οποίοι εξέδωσαν βιβλία την περίοδο 2009-2022.

- Β΄ επίπεδο αναφοράς: αφορά τους συστηματικούς εκδότες που εντοπίζονται στη βάση οσδέλnet (n=863), οι οποίοι εξέδωσαν βιβλία την περίοδο 2009-2022.

  Στο β' επίπεδο επιχειρείται μια εμβάθυνση στην εκδοτική δραστηριότητα των πιο ενεργών και συστηματικών εκδοτών, οι οποίοι διαμορφώνουν ουσιαστικά τα δεδομένα και τις τάσεις της ελληνικής βιβλιοπαραγωγής. Οι 863 συστηματικές ελληνικές εκδοτικές επιχειρήσεις εντοπίστηκαν με βάση τα εξής κριτήρια:

  1. Βασική δραστηριότητα της επιχείρησης να είναι η έκδοση βιβλίων (ΚΑΔ 58.11), όπως προκύπτει μέσα από την εξέταση πολλαπλών πηγών, στις οποίες αναγράφονται το προφίλ, η ταυτότητα, η στοχοθεσία και η νομική μορφή των επιχειρήσεων (π.χ. βιβλιογραφική βάση οσδέλnet, κατάλογος ISBN της Εθνικής Βιβλιοθήκης Ελλάδος, ιστότοποι και μέσα κοινωνικής δικτύωσης των εκδοτικών επιχειρήσεων, αρχείο εκδοτών στον κόμβο του ΕΚΕΒΙ (το οποίο ωστόσο δεν καλύπτει παρά πολύ μικρό μέρος της περιόδου), κλαδικοί κατάλογοι εκδοτών, ηλεκτρονικός κατάλογος ελλήνων εκδοτών (greekbookpublishing.org), ιστότοποι περιγραφής επιχειρηματικής και οικονομικής δραστηριότητας (π.χ. ηλεκτρονικό επιμελητήριο echamber, geminet, opencorporate, βιβλιογραφία του πεδίου), οι ισολογισμοί. (Κάπος, Π., 2023).
  2. Ελάχιστο στοιχείο συστηματικής δραστηριοποίησης θεωρήθηκε ο ένας τίτλος κατά Μ.Ο. ανά έτος (από το έτος πρώτης εμφάνισης της εκάστοτε εκδοτικής επιχείρησης).

Σε επίπεδο θεματικών κατηγοριών, επιλέχτηκε η βασική βιβλιοθηκονομική κατηγοριοποίηση των έργων σε μυθοπλασιακά λογοτεχνικά (fiction) (λ.χ. πεζογραφία, ποίηση, θέατρο, κλπ.) και μη μυθοπλασιακά-μη λογοτεχνικά έργα (nonfiction) (λ.χ. επιστημονικά, εκπαιδευτικά κλπ.), ενώ χωριστά εξετάζονται τα παιδικά και εφηβικά βιβλία. Πιο αναλυτικά, παρουσιάζονται δεδομένα και αποτελέσματα για τις ακόλουθες τρεις βασικές κατηγορίες:

- λογοτεχνικά έργα: πεζογραφία, ποίηση, θέατρο,
- μη λογοτεχνικά έργα (nonfiction):
  - Επιστημονικά (ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, γεωεπιστήμες, διεπιστημονικά, ιατρικά, μαθηματικά, πληροφορική),
  - Τέχνες,
  - Εκπαιδευτικά,
- παιδικά και εφηβικά βιβλία.

Η δημοσίευση της εργασίας «Δεδομένα ελληνικής βιβλιοπαραγωγής και εκδοτικής δραστηριότητας 2009-2022» έρχεται να καλύψει ένα μεγάλο κενό στους δείκτες της βιβλιοπαραγωγής, καθώς για περισσότερα από δέκα χρόνια δεν είχαν δημοσιευθεί σχετικά στοιχεία. Παρουσιάζονται στοιχεία για την ελληνική βιβλιοπαραγωγή και την εκδοτική δραστηριότητα που καλύπτουν ένα χρονικό διάστημα δεκατεσσάρων ετών, δηλαδή την περίοδο 2009-2022, από την έναρξη της οικονομικής κρίσης ως την υγειονομική κρίση. Τα έτη 2009 και 2010 περιλαμβάνονται στην έρευνα, παρότι είχαν δοθεί σχετικά στοιχεία σε έρευνες του ΕΚΕΒΙ, στο πλαίσιο της συγκριτικής προσέγγισης των δεδομένων και των τάσεων.

---

[1] Στην παρούσα έρευνα, λαμβάνοντας υπόψη και το εκτεταμένο χρονικό διάστημα εξέτασης (2009-2022), ο διαχωρισμός εκδοτικού μεγέθους γίνεται στη βάση του Μ.Ο. της συνολικής εκδοτικής παραγωγής για την περίοδο εξέτασης.

[2] Τα είδη του πεζού λόγου, μυθιστόρημα, διήγημα, αφήγημα, νουβέλα, λογοτεχνικό δοκίμιο κλπ.

2. Ελληνική βιβλιοπαραγωγή 2009-2022: Χαρτογράφηση - Γενικά στοιχεία

2.1 Σύνολο βιβλιοπαραγωγής ανά έτος

Από το 2009 έως και το 2012 (χαμηλό της εξεταζόμενης περιόδου με 8.306 τίτλους), η ελληνική βιβλιοπαραγωγή (πρώτη έκδοση, όλοι οι τύποι βιβλίου), παρουσιάζει καθοδική πορεία. Στη συνέχεια, από το 2012 έως το 2015 εντοπίζεται μια σχετική σταθεροποίηση και το 2015 ξεκινά η ανοδική πορεία του κλάδου έως το 2019, οπότε και ανακόπτεται από την υγειονομική κρίση.

Η πανδημία επηρεάζει τη βιβλιοπαραγωγή, η οποία το 2020 σημειώνει πτώση της τάξης του 18,4% σε σύγκριση με το 2019. Το 2021, ωστόσο, η κατάσταση αλλάζει ριζικά, καθώς η βιβλιοπαραγωγή εκτινάσσεται στους 13.552 τίτλους. Το 2021 αποτελεί έτσι το έτος-ορόφη της ελληνικής βιβλιοπαραγωγής στον 21ο αιώνα, υπερβαίνοντας κατά πολύ την παραγωγή του 2008, που θεωρούνταν επί μακρόν η πλέον σημαντική (11.421 τίτλοι). Το 2022 σημειώνεται μια μικρή μείωση αλλά η βιβλιοπαραγωγή συνεχίζει να υπερβαίνει κατά πολύ τα προ οικονομικής κρίσης επίπεδα (12.802).

Πίνακας 1: Πρώτη έκδοση και επανέκδοση, όλοι οι τύποι βιβλίου

Έτος	Πρώτη έκδοση	Επανεκδόσεις	Σύνολο
2009	10.532	389	10.921
2010	10.095	442	10.537
2011	9.502	758	10.260
2012	8.306	731	9.037
2013	8.349	1.067	9.416
2014	8.589	1.178	9.767
2015	8.424	1.024	9.448
2016	9.331	1.013	10.344
2017	9.938	919	10.857
2018	10.290	899	11.189
2019	10.923	877	11.800
2020	9.941	1.097	11.038
2021	12.169	1.383	13.552
2022	11.592	1.210	12.802

Διάγραμμα 1: Σύνολο βιβλιοπαραγωγής ανά έτος (πρώτη έκδοση, όλοι οι τύποι βιβλίου)

2.2 Τύποι βιβλίων: Βιβλιοπαραγωγή ανά έτος και ανά τύπο βιβλίου

2.2.1 Έντυπα βιβλία (pbooks)

Τα έντυπα βιβλία αποτελούν το 97% του συνόλου της παραγωγής όλων των τύπων βιβλίου και ως εκ τούτου τα σχετικά δεδομένα είναι παρεμφερή με τα δεδομένα της συνολικής βιβλιοπαραγωγής κατά την ίδια περίοδο.

Πίνακας 2: Έντυπα βιβλία κάθε τύπου

Είδος βιβλίου	Πλήθος έργων
ebook	2.110
Video	29
Άλλη εκτύπωση	726
Άλλο εμπόρευμα	26
Βιβλίο	132.938
Ηχητικό	866
Σετ προϊόντων	549
Χάρτης	511
Ψηφιακό	222
Άλλο είδος	4
Σύνολο	137.981

Διάγραμμα 2: Έντυπες εκδόσεις 2009-2022 (pbooks)

2.2.2 Ηλεκτρονικά βιβλία (ebooks) (πρώτη έκδοση και επανέκδοση)

Ως προς τα ηλεκτρονικά βιβλία (ebooks) για το διάστημα 2009-2022 καταγράφονται όχι μόνο οι πρώτες εκδόσεις, αλλά και οι επανεκδόσεις, καθώς τα ebooks επιλέγονται, ως και το 2021, από τις εκδοτικές επιχειρήσεις κυρίως για επανεκδόσεις παλαιότερων ή εξαντλημένων τίτλων και εξαιρετικά σπάνια επιλέγονται ως κύρια ή μοναδική μορφή για την πρώτη κυκλοφορία ενός έργου από τους συστηματικούς εκδότες. Υπενθυμίζουμε, εν προκειμένω, ότι τα στοιχεία για το ηλεκτρονικό βιβλίο δεν χαρακτηρίζονται από πληρότητα, καθώς οι εκδότες μόνο πρόσφατα άρχισαν να τα καταχωρίζουν συστηματικά στη βάση.

Διάγραμμα 3: Ηλεκτρονικά βιβλία 2009-2022 (ebooks)

Το ebook από το 2009 μέχρι και το 2013 εμφανίζει συνεχή άνοδο. Από τους 185 τίτλους του 2009 ξεπερνά τους 1.000 το 2013 (1.042 τίτλοι), καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 463%. Το 2013 αποτελεί το έτος με την υψηλότερη παραγωγή ebooks για την περίοδο 2009-2020. Στην επόμενη πενταετία τα ebooks παρουσιάζουν συνεχή πτώση, το 2018 εκδίδονται 650 τίτλοι, δηλαδή υπάρχει πτώση της τάξης του 37,7% σε σύγκριση με το 2013. Τέλος, κατά την επόμενη διετία η παραγωγή των ηλεκτρονικών βιβλίων παρουσιάζει ξανά άνοδο. Το 2020 εκδίδονται 904 τίτλοι, αύξηση της τάξης 32% σε σχέση με το 2019, και το 2021, χρονιά-ορόσημο για τις εκδόσεις ebooks, εκδίδονται 1.251 τίτλοι Η θεματική αυτή αύξηση το 2020-2021 αποτυπώνει ενδεχομένως τον θετικό αντίκτυπο της πανδημίας στον συγκεκριμένο τύπο έκδοσης και αξίζει να μελετηθεί ποιοτικά.

2.3 Οι κυριότερες θεματικές κατηγορίες

Κατά την εξεταζόμενη περίοδο σημειώνεται σταθερή αύξηση της βιβλιοπαραγωγής των λογοτεχνικών τίτλων. Το 2009 αντιστοιχούν σε ποσοστό 25,8% του συνόλου, το 2013 οπότε και φτάνουν στο 40% το οποίο διατηρούν έως το 2020, ενώ το 2021 και 2022 σημειώθηκε περαιτέρω αύξηση στο 43,8% και 43,3% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4: Ποσοστιαία κατανομή (%) λογοτεχνικών και μη λογοτεχνικών τίτλων ανά έτος στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής, 2009-2022

Πίνακας 3: Αριθμητικά δεδομένα και ποσοστιαία κατανομή (μερίδιο %) λογοτεχνικών και μη λογοτεχνικών τίτλων ανά έτος στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής

	Λογοτεχνικοί	Μη λογοτεχνικοί	Σύνολο
2009	3.323	7.209	10.532
2010	3.170	6.925	10.095
2011	3.324	6.178	9.502
2012	3.104	5.202	8.306
2013	3.434	4.915	8.349
2014	3.384	5.205	8.589
2015	3.465	4.959	8.424
2016	3.740	5.591	9.331
2017	4.104	5.834	9.938
2018	4.297	5.993	10.290
2019	4.472	6.451	10.923
2020	4.052	5.889	9.941
2021	5.329	6.840	12.169
2022	5.016	6.576	11.592

2.4 Οι τιμές των βιβλίων

Ο Μ.Ο. των τιμών των βιβλίων (λιανική τιμή σε ευρώ) για την περίοδο 2009-2022 (πρώτη έκδοση, όλοι οι τύποι) καταγράφει πτωτική πορεία από το 2011 έως και το 2014. Στη συνέχεια, σημειώνονται μικρές αυξομειώσεις έως και το 2018. Το 2019 η μέση τιμή πέφτει, για πρώτη και μοναδική φορά κατά την περίοδο αναφοράς, κάτω από τα 16 ευρώ (15,66 ευρώ). Το 2020-2022, επανέρχεται με αυξομειώσεις στα προηγούμενα επίπεδα, χωρίς όμως ποτέ να φτάσει στα υψηλά του 2010 (19,96), και αυτό παρά τη σημαντική αύξηση της τιμής του χαρτιού.

Παράλληλα ο Μ.Ο. αριθμού σελίδων των βιβλίων ανεβαίνει από τις 229 σελίδες το 2019 στις 245 το 2020.

Διάγραμμα 5: Μ.Ο. τιμών βιβλίου (λιανική τιμή σε ευρώ), 2009-2022 (πρώτη έκδοση, όλοι οι τύποι)

Πίνακας 4: Εξέλιξη του αριθμού σελίδων στα βιβλία 2009-2022 ως προς τρία κύρια είδη

Μέσος αριθμός σελίδων	ebook	Σκληρόδετο	Χαρτόδετο
2009	328	176	240
2010	285	223	236
2011	307	238	246
2012	280	282	237
2013	319	266	240
2014	332	302	242
2015	346	335	235
2016	338	261	235
2017	351	277	240
2018	316	254	245
2019	323	205	239
2020	308	247	251
2021	322	244	249
2022	324	235	244

Πίνακας 5: Εξέλιξη των βιβλίων 2009-2022 ως προς τα είδη βιβλίου και τη βιβλιοδεσία σε συνάρτηση με τις σελίδες

Μέσος αριθμός σελίδων	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ebook	328	285	307	280	319	332	346	338	351	316	323	308	322	324
Σύνολα ebook*	328	285	307	280	319	332	346	338	351	316	323	308	322	324
Βιβλίο	241	244	253	251	243	241	239	232	236	238	229	245	243	238
Άδετο	103	121	116	99	93	174	239	96	175	151	139	159	322	265
Αδιάβροχο βιβλίο							8	8	8	8	8	8	7	8
Αναδιπλούμενο βιβλίο ή χάρτης					2							40	14	
Βιβλίο (άγνωστο δέσιμο)	404	360	376	376	303	252	284	259	238	229	249	262	328	117
Βιβλίο άλλου δεσίματος	72	361	50	62	55	263	12	887	54	27	34		101	32
Δερματόδετο	338	380	511	567	524	514	407	468	576	406	372	429	669	419
Καινοτόμο βιβλίο					64		28		58	110	19	10	26	
Καρφίτσα / Brochure	20	20	48	32	48	21	27	32	27	35	32	34	32	30
Μεγάλης διάστασης βιβλίο										864	96			
Παιδικό βιβλίο με αφρώδες εξώφυλλο	18	47	18	16	42	39	38	60	32	65	60	16	54	46
Παιδικό σε χοντρό χαρτόνι		20	10		12	15	15	16	15	15	12	14	14	15
Σκληρόδετο	176	223	238	282	266	302	335	261	277	254	205	247	244	235
Σπιράλ	131	104	83	93	38	70	83	45	55	43	65	64	54	28
Υφασμάτινο βιβλίο					236	112	98	64	60	284	71	247	66	117
Χαρτόδετο	240	236	246	237	240	242	235	235	240	245	239	251	249	244
Σύνολα έντυπο	242	244	255	252	248	249	247	239	243	242	234	250	250	246

* Στα ebooks αναφέρονται οι σελίδες σε εκτυπώσιμη μορφή

Πίνακας 6: : Εξέλιξη των τιμών των βιβλίων 2009-2022 ως προς τις κυριότερες θεματικές κατηγορίες

	Γενικά*	Εκπαιδευτικά	Θετικές, φυσικές και εφαρμοσμένες επιστήμες	Θεωρητικές επιστήμες	Λογοτεχνία	Παιδικά-εφηβικά	Τέχνες
2009	16,69	15,63	38,00	23,68	14,28	8,90	22,35
2010	18,53	16,72	40,98	25,34	13,25	8,86	22,64
2011	16,76	15,32	39,57	23,93	14,63	9,39	21,95
2012	15,15	11,57	41,24	23,24	12,31	8,41	20,27
2013	15,27	14,82	33,57	22,24	12,18	8,45	18,08
2014	16,52	15,05	38,28	22,06	12,09	7,65	18,00
2015	20,40	16,33	44,84	23,04	11,93	8,10	19,29
2016	15,76	15,46	36,89	22,74	12,29	8,26	18,96
2017	14,77	16,08	41,39	21,23	12,51	8,40	19,29
2018	14,93	17,30	39,25	22,01	12,72	8,79	20,35
2019	15,83	15,83	34,80	21,16	12,64	8,82	18,73
2020	16,45	18,12	43,18	22,35	12,87	9,81	21,66
2021	16,70	17,84	40,53	23,24	12,68	9,85	21,17
2022	16,75	18,83	42,95	22,79	13,55	10,14	21,19

* Οδηγοί και κατάλογοι, υγεία και προσωπική ανάπτυξη, κ.λπ.

Πίνακας 7: Μέση τιμή και πλήθος ανά μορφή δεσίματος βιβλιοδεσίας κατ' έτος

Μέση τιμή	ebook	Σκληρόδετο	Χαρτόδετο
2009	11,00	19,95	16,62
2010	9,46	23,93	16,80
2011	9,00	22,54	17,01
2012	7,97	28,14	15,74
2013	9,29	22,54	15,12
2014	13,18	27,93	15,12
2015	14,84	32,02	15,57
2016	16,13	24,42	15,62
2017	10,52	24,90	15,49
2018	9,10	21,44	15,77
2019	9,69	17,83	15,45
2020	14,31	21,61	16,84
2021	15,09	21,85	16,52
2022	16,17	22,74	16,88
Πλήθος βιβλίων	ebook	Σκληρόδετο	Χαρτόδετο
2009	143	1593	6790
2010	172	1.380	6.642
2011	340	1.121	6.443
2012	431	671	5.698
2013	493	845	5.618
2014	779	740	5.911
2015	632	684	6.037
2016	601	904	6.615
2017	558	905	7.184
2018	569	1.212	7.359
2019	577	1.357	7.988
2020	888	1.093	7.744
2021	1.073	1.240	9.675
2022	1.034	1.103	8.954

Πίνακας 8: Τιμή σελίδας σε τρεις μορφές δεσίματος κατ' έτος

Τιμή/Σελίδα	ebook	Σκληρόδετο	Χαρτόδετο
2009	0,0335	0,1136	0,0692
2010	0,0332	0,1073	0,0711
2011	0,0293	0,0947	0,0693
2012	0,0284	0,0999	0,0665
2013	0,0291	0,0847	0,0629
2014	0,0397	0,0926	0,0626
2015	0,0429	0,0957	0,0664
2016	0,0477	0,0935	0,0665
2017	0,0300	0,0898	0,0644
2018	0,0288	0,0846	0,0644
2019	0,0300	0,0868	0,0646
2020	0,0464	0,0876	0,0672
2021	0,0468	0,0897	0,0663
2022	0,0499	0,0967	0,0692

Περιλαμβάνονται οι τίτλοι (πρώτες εκδόσεις και επανεκδόσεις) που έχουν συμπληρωμένα και τα δύο πεδία (τιμή, σελίδες) στη βάση της οσδέλnet. Στα δεδομένα της έρευνας, για την εξέταση των τιμών, περιλαμβάνεται το 90% των βιβλίων (από το σύνολο της βιβλιοπαραγωγής 2009-2022).

Οι τιμές που περιλαμβάνονται στη βάση αφορούν τις τρέχουσες τιμές, καθώς οι τίτλοι επικαιροποιούνται από τους συμβασιούχους του ΟΣΔΕΛ εκδότες και δημιουργούς επίσης, ενώ η καταχωρισμένη τιμή είναι καθαρή ή με ΦΠΑ κατ' επιλογή του εκδότη, ειδικά για τα στοιχεία της έρευνας όλες οι τιμές αφορούν τιμές λιανικής πώλησης που περιλαμβάνουν ΦΠΑ 6%.

2.5 Μη μεταφρασμένα (πρωτότυπα) έργα και μεταφρασμένα

Το υψηλότερο μερίδιο των μεταφρασμένων έργων επί του συνόλου της βιβλιοπαραγωγής καταγράφεται το 2009 (40,4%) και το χαμηλότερο το 2014 (27,4%). Στη συνέχεια παρατηρείται μικρή αύξηση και σταθεροποίηση σε ένα ποσοστό κοντά στο 30%, με ενδιαφέρουσα εξαίρεση το 2021, όπου οι μεταφρασμένοι τίτλοι επανέρχονται στα επίπεδα του 2014 (27,6%).

Στις περιόδους κρίσης (οικονομικής, υγειονομικής) φαίνεται ότι τα μεταφρασμένα βιβλία υποχωρούν, για διαφορετικούς λόγους κατά περίπτωση, έναντι των μη μεταφρασμένων, με τα δεύτερα να κυριαρχούν σταθερά από το 2010 ως το 2022 με ποσοστό μεγαλύτερο του 60%. Τα χαμηλά ποσοστά του 2021, που είναι το έτος-ορόφη για τη βιβλιοπαραγωγή μετά το 2000, παρότι επιβεβαιώνουν αυτήν την τάση, χρήζουν ενδεχομένως περαιτέρω διερεύνησης σε σχέση με τις εκδοτικές και αναγνωστικές πρακτικές της πανδημίας.

Πίνακας 9: Αριθμός μη μεταφρασμένων/μεταφρασμένων τίτλων (όλες οι γλώσσες) ανά έτος καιτο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής, 2009-2022

Έτη	Μεταφρασμένα	Μη Μεταφρασμένα	Σύνολα
2009	4.250	6.282	10.532
2010	3.543	6.552	10.095
2011	3.158	6.344	9.502
2012	2.552	5.754	8.306
2013	2.465	5.884	8.349
2014	2.343	6.246	8.589
2015	2.360	6.064	8.424
2016	2.638	6.693	9.331
2017	2.970	6.968	9.938
2018	3.119	7.171	10.290
2019	3.351	7.572	10.923
2020	2.922	7.019	9.941
2021	3.364	8.805	12.169
2022	3.404	8.188	11.592

Διάγραμμα 6: Ποσοστιαία κατανομή (μερίδιο %) μη μεταφρασμένων/μεταφρασμένων τίτλων (όλες οι γλώσσες) ανά έτος στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής 2009-2022

3. Οι θεματικές κατηγορίες 2009-2022

Στη βιβλιοπαραγωγή της περιόδου αναφοράς διαπιστώνεται ότι οι κατηγορίες της λογοτεχνίας και των θεωρητικών επιστημών είναι αυτές που κατέχουν σταθερά τις δύο πρώτες θέσεις, με την κατηγορία των παιδικών βιβλίων να κρατά επίσης σταθερά την τρίτη θέση σε όλα τα έτη.

Οι υπόλοιπες θεματικές κατηγορίες [θετικές επιστήμες, τέχνες, εκπαιδευτικά και γενικά βιβλία (πρακτικά, προσωπική ανάπτυξη, κ.ά.)] εμφανίζουν τις υψηλότερες τιμές τους (αριθμός τίτλων και μερίδιο στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής) τα έτη 2009 και 2010. Με την πάροδο των ετών, οι εν λόγω θεματικές κατηγορίες παρουσιάζουν σημαντική συρρίκνωση αλλά με αξιοσημείωτες διαφοροποιήσεις.

Πίνακας 10: Αριθμός τίτλων ανά θεματική κατηγορία και ανά έτος και Μ.Ο. ανά θεματική κατηγορία για την περίοδο 2009-2022

	Γενικά	Εκπαιδευτικά	Θετικές, φυσικές και εφαρμοσμένες επιστήμες	Θεωρητικές επιστήμες	Λογοτεχνία	Παιδικά-εφηβικά	Τέχνες
2009	1.041	683	975	2.993	2.326	1.771	743
2010	890	674	873	3.062	2.349	1.570	677
2011	822	601	659	2.784	2.513	1.475	648
2012	827	329	581	2.466	2.513	1.112	478
2013	568	298	557	2.489	2.767	1.262	408
2014	756	287	503	2.365	2.840	1.480	358
2015	474	258	497	2.341	2.880	1.634	340
2016	685	279	514	2.521	3.177	1.811	344
2017	585	315	552	2.712	3.514	1.871	389
2018	651	280	487	2.760	3.794	1.923	395
2019	622	306	453	3.054	3.838	2.278	372
2020	526	323	490	2.781	3.568	1.902	351
2021	702	329	537	3.385	4.614	2.217	385
2022	551	265	440	3.233	4.236	2.455	412
Μ.Ο	**693**	**373**	**580**	**2.782**	**3.209**	**1.769**	**450**

Διάγραμμα 7: Ποσοστιαία κατανομή (μερίδιο %) ανά θεματική κατηγορία στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής (2009-2022)

3.1 Λογοτεχνία

Η γενική κατηγορία «Λογοτεχνία» αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος των νέων εκδόσεων σταθερά από το 2010, αλλά η αύξηση αυτή κατανέμεται διαφορετικά στα διάφορα είδη, που παρουσιάζουν προσίδιες διακυμάνσεις. Τη μεγαλύτερη σταθερότητα παρουσιάζουν το θέατρο και οι λογοτεχνικές βιογραφίες. Τη μεγαλύτερη αύξηση το δοκίμιο και τα αφηγήματα.

Το μυθιστόρημα και η ποίηση παρουσιάζουν διαρκή αύξηση και οι τίτλοι τους είναι σχεδόν διπλάσιοι το 2022 σε σχέση με την αρχή της περιόδου αναφοράς. Ενώ το διήγημα, μετά από μια έκρηξη το 2013, σημειώνει πτώση έως το 2018, οπότε οι τίτλοι αρχίζουν και πάλι να αυξάνονται, κορυφώνονται το 2021 και το 2022 επιστρέφουν στις τιμές του 2009.

Το 2021 πάντως σημειώνονται υψηλές ή μέγιστες τιμές σε όλα τα είδη.

Πίνακας 11: Πλήθος τίτλων (πρώτη έκδοση) ανά έτος στις επιμέρους κατηγορίες της λογοτεχνίας

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Λογοτεχνία	2.326	2.349	2.513	2.513	2.767	2.840	2.880	3.177	3.514	3.794	3.838	3.568	4.614	4.236
Μυθιστορήματα	1.043	1.048	1.141	1.144	1.120	1.338	1.296	1.528	1.748	1.986	1.883	1.756	2.216	2.226
Ποίηση	634	654	708	759	829	815	872	912	986	1.027	1.081	1.016	1.349	1.108
Διηγήματα	304	316	340	290	430	222	184	171	171	216	233	233	404	310
Θεατρικά έργα	158	133	137	133	115	125	149	171	156	156	169	114	151	156
Βιογραφίες	113	109	112	91	96	111	107	114	135	117	155	129	139	141
Λογοτεχνικά δοκίμια	32	38	36	53	65	75	117	107	88	109	118	140	178	134
Κλασσικά κείμενα	7	2	2	17	70	88	48	54	81	57	59	40	39	30
Άλλα έργα*	35	49	37	26	42	66	107	120	149	126	140	140	138	131

* Ταξιδιωτικά, ανθολογίες με περισσότερα του ενός είδους

Διάγραμμα 8: Πλήθος τίτλων (πρώτη έκδοση), ανά έτος στις επιμέρους κατηγορίες της λογοτεχνίας

3.2 Παιδικά και εφηβικά βιβλία

Από το 2009 μέχρι και το 2012 η παραγωγή παιδικών-εφηβικών βιβλίων (κάθε τύπου) ακολουθεί πτωτική πορεία. Το 2012 αποτελεί το χαμηλότερο σημείο της βιβλιοπαραγωγής για την εν λόγω κατηγορία (1.095 τίτλοι).

Την επταετία που ακολουθεί (2013-2019) σημειώνεται συνεχής ετήσια αύξηση της παραγωγής, που κορυφώνεται το 2019 (2.242 τίτλοι) Όμως, το 2020, έτος έναρξης της πανδημίας, ανακόπτεται η αυξητική πορεία, όπως συμβαίνει σε όλες τις κατηγορίες βιβλίων, και παρατηρείται πτώση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Στη συνέχεια, η τάση αυτή αναστρέφεται στην παιδική λογοτεχνία, όπως και στο σύνολο των κατηγοριών, αλλά το έτος κορύφωσης για τη βιβλιοπαραγωγή της συγκεκριμένης κατηγορίας είναι το 2022 και όχι το 2021 όπως συμβαίνει στις υπόλοιπες κατηγορίες.

Διάγραμμα 9: Εξέλιξη της βιβλιοπαραγωγής παιδικών και εφηβικών βιβλίων (2009-2020)

3.3 Επιστημονικά βιβλία

Η βιβλιοπαραγωγή της περιόδου 2009-2022 για τα επιστημονικά βιβλία (κάθε τύπου), έχοντας ως κορύφωσή της το έτος 2009 (3.963 τίτλοι), ακολουθεί συνεχή πτωτική πορεία μέχρι και το 2015 (2.823 τίτλοι). Από το 2016 μέχρι και το 2019 παρουσιάζει ετήσια άνοδο φθάνοντας στους 3.414 τίτλους.

Το 2020 η έκδοση των επιστημονικών βιβλίων σημειώνει και πάλι σημαντική πτώση, οι τίτλοι ανέρχονται σε 2.802 το χαμηλότερο σημείο για την περίοδο αναφοράς. Οι θετικές επιστήμες μειώνονται διαρκώς κατά την εξεταζόμενη περίοδο ενώ αντιθέτως οι θεωρητικές ανακάμπτουν μετά το 2015 και κατά τα έτη 2021 και 2022 η βιβλιοπαραγωγή υπερβαίνει την αντίστοιχη του 2009.

Πίνακας 12: Πλήθος έργων στις κύριες θεματικές κατηγορίες

	Γενικά	Εκπαιδευτικά	Θετικές, φυσικές και εφαρμοσμένες επιστήμες	Θεωρητικές επιστήμες	Λογοτεχνία	Παιδικά-εφηβικά	Τέχνες	Σύνολα
2009	1.041	683	975	2.993	2.326	1.771	743	10.532
2010	890	674	873	3062	2349	1570	677	10095
2011	822	601	659	2784	2513	1475	648	9502
2012	827	329	581	2466	2513	1112	478	8306
2013	568	298	557	2489	2767	1262	408	8349
2014	756	287	503	2.365	2.840	1.480	358	8.589
2015	474	258	497	2341	2880	1634	340	8424
2016	685	279	514	2521	3177	1811	344	9331
2017	585	315	552	2712	3514	1871	389	9938
2018	651	280	487	2.760	3.794	1.923	395	10.290
2019	622	306	453	3054	3838	2278	372	10923
2020	526	323	490	2781	3568	1902	351	9941
2021	702	329	537	3385	4614	2217	385	12169
2022	551	265	440	3233	4236	2455	412	11592
Σύνολα	9.700	5.227	8.118	38.946	44.929	24.761	6.300	11.592

Διάγραμμα 10: Εξέλιξη της βιβλιοπαραγωγής 2009-2022 στις Θετικές, φυσικές και εφαρμοσμένες επιστήμες

Διάγραμμα 11: Εξέλιξη της βιβλιοπαραγωγής 2009-2022 στις Θεωρητικές επιστήμες

3.4 Βιβλία τέχνης

Η βιβλιοπαραγωγή της περιόδου 2009-2022 για τα βιβλία τέχνης (κάθε τύπου), με κορύφωση το έτος 2009 (743 τίτλοι), ακολουθεί συνεχή πτωτική πορεία μέχρι και το έτος 2015 (334 τίτλοι), σημειώνοντας απώλειες της τάξης του 44,9% σε σχέση με το 2009. Κατά την επόμενη τετραετία (2016-2019) η βιβλιοπαραγωγή σε αυτήν την κατηγορία σημειώνει άνοδο, φθάνοντας το 2019 στους 404 τίτλους. Η ανοδική πορεία ανακόπτεται απότομα το 2020, με τη βιβλιοπαραγωγή τίτλων τέχνης να φθάνει στο κατώτερο σημείο της για την περίοδο 2009-2020 (πτώση 58,7% σε σχέση με το 2009). Τις δύο επόμενες χρονιές, ωστόσο, σημειώνεται σταδιακή αύξηση των σχετικών τίτλων.

Διάγραμμα 12: Παραγωγή βιβλίων τέχνης

3.5 Εκπαιδευτικά βιβλία

Τα εκπαιδευτικά βιβλία καταγράφουν τη μεγαλύτερη αύξηση το 2009 με 681 τίτλους. Στη συνέχεια, ακολουθούν συνεχή καθοδική πορεία μέχρι και το 2015, οπότε καταγράφονται 252 τίτλοι, το χαμηλότερο σημείο της βιβλιοπαραγωγής για την περίοδο που εξετάζουμε.

Διάγραμμα 13: Εκπαιδευτικά βιβλία, 2009-2022

4. Οι «γλώσσες» της βιβλιοπαραγωγής 2009-2022

Αγγλικά, γαλλικά, ισπανικά, γερμανικά και ιταλικά αποτελούν την πρώτη πεντάδα για τους μεταφρασμένους τίτλους την περίοδο 2009-2022. Η γερμανική γλώσσα ξεπερνούσε την ισπανική τα έτη 2009 έως 2013, αλλά στη συνέχεια υποσκελίστηκε από την ισπανική. Επίσης η ρωσική παρουσιάζει μια συνεχή φθίνουσα πορεία, ενώ αντιθέτως αυξάνουν το μερίδιό τους η νορβηγική και η σουηδική γλώσσα.

Πίνακας 13: Πλήθος μεταφρασμένων στις δέκα πρώτες γλώσσες μετάφρασης

Γλώσσα αφετηρίας	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Αγγλική	2.202	1.867	1.514	1.074	1.198	965	879	1.047	1.072	1.120	1.116	974	1.057	1.048
Γαλλική	490	387	380	262	236	175	157	184	191	221	191	216	192	203
Ισπανική	177	140	122	98	113	119	85	118	202	104	116	132	151	119
Γερμανική	221	151	146	100	140	117	72	89	110	102	73	103	114	99
Ιταλική	138	98	100	69	77	75	52	88	76	114	83	92	82	91
Ρωσική	50	46	42	37	32	40	26	38	33	40	29	27	26	23
Νορβηγική	7	6	3	3	6	9	5	8	11	13	20	12	10	18
Σουηδική	9	9	12	14	21	10	9	12	19	18	15	9	10	12
Πορτογαλική	11	7	10	12	9	3	8	6	6	9	5	4	7	11
Ολλανδική, Φλαμανδική	11	17	3	1	6	4	1	5	3	5	2	5	5	6
Σερβική	9	10	10	6	4	1		3	4	2	15	2	4	6
Τουρκική	10	22	8	10	8	5	4	8	10	10	4	9	9	6
Άλλες	54	46	34	29	34	37	23	35	35	44	70	60	102	72
Σύνολο	3.389	2.806	2.384	1.715	1.884	1.560	1.321	1.641	1.772	1.802	1.739	1.645	1.769	1.714

Πίνακας 14: Μερίδια γλωσσών στα μεταφρασμένα έργα

Γλώσσα προέλευσης	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Αγγλική	65,0%	66,5%	63,5%	62,6%	63,6%	61,9%	66,5%	63,8%	60,5%	62,2%	64,2%	59,2%	59,8%	61,1%
Γαλλική	14,5%	13,8%	15,9%	15,3%	12,5%	11,2%	11,9%	11,2%	10,8%	12,3%	11,0%	13,1%	10,9%	11,8%
Ισπανική	5,2%	5,0%	5,1%	5,7%	6,0%	7,6%	6,4%	7,2%	11,4%	5,8%	6,7%	8,0%	8,5%	6,9%
Γερμανική	6,5%	5,4%	6,1%	5,8%	7,4%	7,5%	5,5%	5,4%	6,2%	5,7%	4,2%	6,3%	6,4%	5,8%
Ιταλική	4,1%	3,5%	4,2%	4,0%	4,1%	4,8%	3,9%	5,4%	4,3%	6,3%	4,8%	5,6%	4,6%	5,3%
Ρωσική	1,5%	1,6%	1,8%	2,2%	1,7%	2,6%	2,0%	2,3%	1,9%	2,2%	1,7%	1,6%	1,5%	1,3%
Νορβηγική	0,2%	0,2%	0,1%	0,2%	0,3%	0,6%	0,4%	0,5%	0,6%	0,7%	1,2%	0,7%	0,6%	1,1%
Σουηδική	0,3%	0,3%	0,5%	0,8%	1,1%	0,6%	0,7%	0,7%	1,1%	1,0%	0,9%	0,5%	0,6%	0,7%
Πορτογαλική	0,3%	0,2%	0,4%	0,7%	0,5%	0,2%	0,6%	0,4%	0,3%	0,5%	0,3%	0,2%	0,4%	0,6%
Ολλανδική, Φλαμανδική	0,3%	0,6%	0,1%	0,1%	0,3%	0,3%	0,1%	0,3%	0,2%	0,3%	0,1%	0,3%	0,3%	0,4%
Σερβική	0,3%	0,4%	0,4%	0,3%	0,2%	0,1%	0,0%	0,2%	0,2%	0,1%	0,9%	0,1%	0,2%	0,4%
Τουρκική	0,3%	0,8%	0,3%	0,6%	0,4%	0,3%	0,3%	0,5%	0,6%	0,6%	0,2%	0,5%	0,5%	0,4%
Άλλες	1,6%	1,6%	1,4%	1,7%	1,8%	2,4%	1,7%	2,1%	2,0%	2,4%	4,0%	3,6%	5,8%	4,2%

Διάγραμμα 14: Μερίδια γλωσσών στα μεταφρασμένα έργα

5. Εκδοτική δραστηριότητα των εκδοτικών επιχειρήσεων σε έντυπα βιβλία πρώτης έκδοσης

Πίνακας 15: Ταξινόμηση εκδοτικών επιχειρήσεων ως προς τη νέα βιβλιοπαραγωγή στο εξεταζόμενο διάστημα 2009-2022 και στην τελευταία τριετία 2020-2022

α/α	Ετη αποτελεσμάτων 2009-2022	Πλήθος	α/α	Τριετία 2020-2022	Πλήθος
1	Εκδόσεις Πατάκη	4.599	1	Εκδόσεις Πατάκη	900
2	Μεταίχμιο	3.668	2	Ψυχογιός	861
3	Ψυχογιός	3.595	3	Μίνωας	836
4	Μίνωας	2.722	4	Μεταίχμιο	825
5	Susaeta	1.993	5	Διόπτρα	819
6	Διόπτρα	1.902	6	24 γράμματα	573
7	Πεδίο	1.742	7	Πεδίο	537
8	Νομική Βιβλιοθήκη	1.718	8	Susaeta	484
9	Νάκας Θωμάς Εκδοτική	1.522	9	Νομική Βιβλιοθήκη	456
10	Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.	1.481	10	Οσελότος	455
11	Εκδόσεις Παπαδόπουλος	1.456	11	Νάκας Θωμάς Εκδοτική	402
12	Γαβριηλίδης	1.429	12	Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.	400
13	Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη	1.424	13	Εκδόσεις Παπαζήση	381
14	Εκδόσεις Καστανιώτη	1.421	14	Εκδόσεις Υδροπλάνο	339
15	Εκδόσεις Παπαζήση	1.396	15	Κλειδάριθμος	336
16	Οσελότος	1.378	16	Εκδόσεις Πηγή	328
17	Κέδρος	1.376	17	Εκδόσεις Βακχικόν	325
18	Σαββάλας	1.272	18	Σαββάλας	315
19	Κλειδάριθμος	1.117	19	Εκδόσεις Gutenberg	311
20	Εκδόσεις Gutenberg	1.096	20	Εκδόσεις Παπαδόπουλος	298
21	Anubis	1.004	21	Εκδόσεις Καστανιώτη	298
22	Μίλητος	1.001	22	Άλτερ Έγκο / Επιχείρηση Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης ΑΕ	297
23	Αρμός	991	23	Brainfood	297
24	Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη	932	24	Αρμός	291
25	Εκδόσεις Όστρια	920	25	Τζιαμπίρης - Πυραμίδα	285
26	Παρισιάνου Α.Ε.	912	26	Anubis	251
27	Modern Times	825	27	Ελκυστής	249
28	Μαλλιάρης Παιδεία	806	28	Κέδρος	243
29	24 γράμματα	789	29	Αγγελάκη Εκδόσεις	228
30	Εκδόσεις Γρηγόρη	752	30	Broken Hill Publishers Ltd	227

Πίνακας 16: Ταξινόμηση εκδοτικών επιχειρήσεων ως προς τη νέα βιβλιοπαραγωγή έργων μυθοπλασίας στο εξεταζόμενο διάστημα 2009-2022 και στην τελευταία τριετία 2020-2022

Λογοτεχνία				
α/α	2009-2022	Πλήθος	2020-2022	Πλήθος
1	Ψυχογιός	1.285	Διόπτρα	373
2	Γαβριηλίδης	1.260	Εκδόσεις Πηγή	313
3	Μεταίχμιο	1.120	Εκδόσεις Βακχικόν	310
4	Εκδόσεις Πατάκη	1.070	Ψυχογιός	292
5	Εκδόσεις Καστανιώτη	986	Μεταίχμιο	289
6	Διόπτρα	931	Εκδόσεις Πατάκη	256
7	Εκδόσεις Όστρια	752	24 γράμματα	226
8	Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη	714	Ελκυστής	220
9	Κέδρος	711	Οσελότος	212
10	Οσελότος	697	Εκδόσεις Υδροπλάνο	207
11	Εκδόσεις Πηγή	661	Εκδόσεις Καστανιώτη	197
12	Bell / Χαρλένικ Ελλάς	641	Εκδόσεις Όστρια	180

Πίνακας 17: Ταξινόμηση εκδοτικών επιχειρήσεων ως προς τη νέα βιβλιοπαραγωγή έργων μυθοπλασίας στο εξεταζόμενο διάστημα 2009-2022 και στην τελευταία τριετία 2020-2022

Μυθιστορήματα				
α/α	2009-2022	Πλήθος	2020-2022	Πλήθος
1	Ψυχογιός	1.222	Διόπτρα	358
2	Μεταίχμιο	919	Ψυχογιός	279
3	Διόπτρα	904	Μεταίχμιο	235
4	Εκδόσεις Πατάκη	709	Εκδόσεις Πηγή	225
5	Εκδόσεις Καστανιώτη	669	Εκδόσεις Υδροπλάνο	203
6	Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη	622	Εκδόσεις Πατάκη	174
7	Bell / Χαρλένικ Ελλάς	616	Πεδίο	148
8	Εκδόσεις Πηγή	477	Ελκυστής	146
9	Κέδρος	370	Εκδόσεις Καστανιώτη	141
10	Εκδόσεις Όστρια	340	24 γράμματα	140
11	Κλειδάριθμος	328	Bell / Χαρλένικ Ελλάς	116
12	Ωκεανός	300	Μίνωας	113

Πίνακας 18: Ταξινόμηση εκδοτικών επιχειρήσεων ως προς τη νέα βιβλιοπαραγωγή έργων ποίησης στο εξεταζόμενο διάστημα 2009-2022 και στην τελευταία τριετία 2020-2022

Ποίηση				
α/α	2009-2022	Πλήθος	2020-2022	Πλήθος
1	Γαβριηλίδης	815	Εκδόσεις Βακχικόν	173
2	Εκδόσεις Βακχικόν	358	Οσελότος	92
3	Ιωλκός	327	Οδός Πανός	84
4	Λεξίτυπον	325	Ιωλκός	70
5	Οδός Πανός	296	Εκδόσεις Όστρια	68
6	Οσελότος	278	Εκδόσεις Πηγή	64
7	Εκδόσεις Όστρια	273	Δρόμων	58
8	Μελάνι	198	ΑΩ Εκδόσεις	57
9	Κέδρος	189	Ενύπνιο	54
10	Δρόμων	151	24 γράμματα	53
11	Βεργίνα	144	Ρώμη	48
12	Μανδραγόρας	138	Κέδρος	48

Πίνακας 19: Ταξινόμηση εκδοτικών επιχειρήσεων ως προς τη νέα βιβλιοπαραγωγή θεατρικών έργων στο εξεταζόμενο διάστημα 2009-2022 και στην τελευταία τριετία 2020-2022

Θεατρικά				
α/α	2009-2022	Πλήθος	2020 -2022	Πλήθος
1	Κάπα Εκδόσεις	205	Κάπα Εκδόσεις	72
2	Ηριδανός	133	Ηριδανός	25
3	Παναγιώτης Σοκόλης	98	Δωδώνη Γενικές Εκδόσεις	22
4	Δωδώνη Γενικές Εκδόσεις	92	Παναγιώτης Σοκόλης	17
5	Αιγόκερως	86	Νίκας / Ελληνική Παιδεία Α.Ε.	13
6	Δρόμων	59	Αγγελάκη Εκδόσεις	13
7	Εκδόσεις Βακχικόν	59	Εκδόσεις Άπαρσις	10
8	Νεφέλη	50	Bibliotheque	10
9	Εκδόσεις Όστρια	50	Δρόμων	9
10	Οσελότος	32	Νεφέλη	9
11	Αγγελάκη Εκδόσεις	31	Εκδόσεις Όστρια	9
12	Άπαρσις	28	Οσελότος	8

Πίνακας 20: Ταξινόμηση εκδοτικών επιχειρήσεων ως προς τη νέα βιβλιοπαραγωγή στη θεματική κατηγορία Τέχνες στο εξεταζόμενο διάστημα 2009-2022 και στην τελευταία τριετία 2020-2022

Τέχνες				
α/α	2009-2022	Πλήθος	2020-2022	Πλήθος
1	Μίλητος	337	Αιγόκερως	72
2	Παπαγρηγορίου Κ. - Νάκας Χ.	278	Εθνική Λυρική Σκηνή	43
3	Μουσείο Μπενάκη	161	Παπαγρηγορίου Κ. - Νάκας Χ.	40
4	Αιγόκερως	159	Εκδόσεις Cambia	37
5	4η Ειδικές Εκδόσεις	142	Brainfood	25
6	Εκδόσεις Cambia	134	Εκδόσεις Παπαζήση	25
7	Εθνική Λυρική Σκηνή	116	Άλτερ Έγκο / Επιχείρηση Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης ΑΕ	23
8	University Studio Press	103	University Studio Press	20
9	Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη	89	Μουσείο Μπενάκη	19
10	Εκδόσεις Παπαζήση	80	Φίλιππος Νάκας Μουσικός Οίκος	18
11	Άγρα	65	24 γράμματα	16

Πίνακας 21: Ταξινόμηση εκδοτικών επιχειρήσεων ως προς τη νέα βιβλιοπαραγωγή στις Θετικές, φυσικές και εφαρμοσμένες επιστήμες στο εξεταζόμενο διάστημα 2009-2022 και στην τελευταία τριετία 2020-2022

Θετικές, φυσικές και εφαρμοσμένες επιστήμες				
α/α	2009-2022	Πλήθος	2020-2022	Πλήθος
1	Παρισιάνου Α.Ε.	552	Broken Hill Publishers Ltd	135
2	Τζιόλα	493	Τζιόλα	78
3	Κλειδάριθμος	292	Τσότρας	67
4	Broken Hill Publishers Ltd	282	Παρισιάνου Α.Ε.	56
5	Ιατρικές Εκδόσεις Πασχαλίδη	223	Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης	45
6	University Studio Press	200	Κλειδάριθμος	40
7	Εκδοτικός Όμιλος Ίων	177	24 γράμματα	38
8	Βήτα Ιατρικές Εκδόσεις	153	Εκδόσεις Ροτόντα	37
9	Εκδόσεις Ροτόντα	146	University Studio Press	36
10	Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης	137	Εκδόσεις Δίσιγμα	34
11	Γκιούρδας Μ.	136	Εκδόσεις Παπαζήση	34
12	Ζήτη	135	Εκδόσεις Gutenberg	27

Πίνακας 22: Ταξινόμηση εκδοτικών επιχειρήσεων ως προς τη νέα βιβλιοπαραγωγή στις Θεωρητικές επιστήμες στο εξεταζόμενο διάστημα 2009-2022 και στην τελευταία τριετία 2020-2022

Θεωρητικές επιστήμες				
α/α	2009-2022	Πλήθος	2020-2022	Πλήθος
1	Νομική Βιβλιοθήκη	1.690	Νομική Βιβλιοθήκη	456
2	Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.	1.460	Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.	393
3	Εκδόσεις Παπαζήση	1.063	Εκδόσεις Παπαζήση	273
4	Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα	699	Πεδίο	195
5	Εκδόσεις Πατάκη	668	Εκδόσεις Gutenberg	169
6	Πεδίο	613	24 γράμματα	155
7	Εκδόσεις Gutenberg	584	Σταμούλη Αντ. Κ. & Μ.	150
8	Αρμός	524	Άλτερ Έγκο / Επιχείρηση ΜΜΕ ΑΕ	149
9	Σταμούλη Αντ. Κ. & Μ.	516	Αρμός	145
10	Εκδόσεις Γρηγόρη	499	Εκδόσεις Πατάκη	142
11	Επίκεντρο	463	Επίκεντρο	139
12	Ψυχογιός	343	Ψυχογιός	113

Πίνακας 23: Ταξινόμηση εκδοτικών επιχειρήσεων ως προς τη νέα βιβλιοπαραγωγή εκπαιδευτικών βιβλίων στο εξεταζόμενο διάστημα 2009-2022 και στην τελευταία τριετία 2020-2022

Εκπαιδευτικά				
α/α	2009-2022	Πλήθος	2020-2022	Πλήθος
1	Εκδόσεις Πατάκη	442	Σαββάλας	71
2	Σαββάλας	421	Εκδόσεις Πατάκη	63
3	Express Publishing	282	Ελληνοεκδοτική	58
4	Μεταίχμιο	199	Σαΐτης Α.Ε.	57
5	Ελληνοεκδοτική	185	Ζηκούλης Αθ. Χρήστος	40
6	Σαΐτης Α.Ε.	174	Andy's Publishers	37
7	Ι.Τ.Υ.Ε. Διόφαντος	155	Εκδόσεις Δίσιγμα	31
8	MM Publications	155	Susaeta	27
9	Andrew Betsis Elt	125	Ψυχογιός	24
10	Επίνοια - Ελληνογερμανική Αγωγή	117	Μεταίχμιο	23
11	Andy's Publishers	102	Ζήτη	22
12	Εκδόσεις Παπαδόπουλος	101	24 γράμματα	22

Πίνακας 24: Ταξινόμηση εκδοτικών επιχειρήσεων ως προς τη νέα βιβλιοπαραγωγή παιδικών και εφηβικών έργων στο εξεταζόμενο διάστημα 2009-2022 και στην τελευταία τριετία 2020-2022

Παιδικά- εφηβικά				
α/α	2009-2022	Πλήθος	2020-2022	Πλήθος
1	Εκδόσεις Πατάκη	2.025	Μίνωας	644
2	Μίνωας	1.981	Susaeta	449
3	Μεταίχμιο	1.902	Μεταίχμιο	428
4	Susaeta	1.828	Εκδόσεις Πατάκη	380
5	Ψυχογιός	1.656	Ψυχογιός	376
6	Εκδόσεις Παπαδόπουλος	971	Νάκας Θωμάς Εκδοτική	361
7	Νάκας Θωμάς Εκδοτική	945	Τζιαμπίρης - Πυραμίδα	282
8	Τζιαμπίρης - Πυραμίδα	654	Διόπτρα	247
9	Σαββάλας	618	Σαββάλας	229
10	Modern Times	581	Εκδόσεις Παπαδόπουλος	188
11	Διόπτρα	533	Οσελότος	139
12	Άγκυρα	464	Εκδόσεις Υδροπλάνο	112

Β΄ Μέρος - Ελληνική βιβλιοπαραγωγή και ψηφιακή εποχή των εκδόσεων (2009-2022)

Παναγιώτης Κάπος, Δρ. επικοινωνίας, μέσων και πολιτισμού, εκδότης, ερευνητής

1. Τα μορφότυπα της ψηφιακής εποχής

1.1 Ηλεκτρονικά βιβλία (ebooks)

Η εξελικτική πορεία του βιβλίου, όπως αναφέρουν οι Kilgour (1998) και Barbier (2002), βρίσκεται στον υπό διαμόρφωση τρίτο θεμελιώδη πολιτισμό της γραφής που εντάσσεται στον ψηφιακό γραπτό πολιτισμό (digital culture) ακολουθώντας τον χειρόγραφο (scribal culture) και τον τυπογραφικό γραπτό πολιτισμό (print culture). Ο τρίτος πολιτισμός της γραφής αποτυπώνεται με την εμφάνιση του ηλεκτρονικού βιβλίου (ebook).

Η διετία 2009-2010 θεωρείται η απαρχή της συστηματικής έκδοσης των ebooks στη χώρα μας. Ευάριθμοι εκδότες, σημαντικοί όμως παίκτες της ελληνικής εκδοτικής βιομηχανίας, εισήλθαν με δυναμισμό, αλλά και αντικρουόμενες θεωρήσεις στον κόσμο του ηλεκτρονικού βιβλίου.

Για το χρονικό διάστημα 2009-2022, το σύνολο της βιβλιοπαραγωγής τίτλων ηλεκτρονικών βιβλίων (ebooks) είναι 10.933. Η παραγωγή αυτή προέρχεται από 229 εκδοτικούς δρώντες κάθε μορφής και μεγέθους (παραδοσιακές εκδοτικές επιχειρήσεις, νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, αυτοεκδότες-συγγραφείς, κερδοσκοπικούς και μη κερδοσκοπικούς ιδιωτικούς φορείς).

Ως προς τα ηλεκτρονικά βιβλία (ebooks), για το διάστημα 2009-2022, καταγράφονται όχι μόνο οι πρώτες εκδόσεις, αλλά και οι επανεκδόσεις, καθώς τα ebooks επιλέγονται από τις εκδοτικές επιχειρήσεις κυρίως για επανεκδόσεις παλαιότερων ή εξαντλημένων τίτλων ή ως συμπληρωματικό υλικό των αντίστοιχων έντυπων εκδόσεων. Εξαιρετικά σπάνια επιλέγονται ως κύρια ή μοναδική μορφή για την πρώτη κυκλοφορία ενός έργου από τους συστηματικούς εκδότες.

Διάγραμμα 1: Ηλεκτρονικά βιβλία (ebooks) (πρώτη έκδοση και επανέκδοση)

Το ebook από το 2009 μέχρι και το 2013 εμφανίζει συνεχή άνοδο. Από τους 185 τίτλους του 2009 ξεπερνά τους 1.000 το 2013 (1.048 τίτλοι), καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 467%. Στην επόμενη πενταετία τα ebooks παρουσιάζουν συνεχή πτώση, το 2018 εκδίδονται 668 τίτλοι, δηλαδή υπάρχει πτώση της τάξης του 36,3% σε σύγκριση με το 2013.

Τέλος, κατά την επόμενη τριετία η παραγωγή των ηλεκτρονικών βιβλίων παρουσιάζει ξανά άνοδο. Το 2020 εκδίδονται 1020 τίτλοι. Σημειώνεται αύξηση 42% σε σχέση με το 2019, ενώ το 2021, χρονιά-ορόφή για τις εκδόσεις eBooks στην περίοδο 2009-2022, εκδίδονται 1.251 τίτλοι. Η θεαματική αυτή αύξηση το 2020-2022 σε σύγκριση με την προηγούμενη τριετία (2017-2019) αποτυπώνει ενδεχομένως τον θετικό αντίκτυπο της πανδημίας στον συγκεκριμένο τύπο έκδοσης. Μέλλει να αποτυπωθεί τα επόμενα χρόνια αν η παραγωγή του ebook θα παραμείνει σε υψηλά επίπεδα, αν θα αποτελεί μια παγιωμένη εκδοτική πρακτική για τους παραγωγούς βιβλίων και αν το ψηφιακό αυτό μορφότυπο θα επηρεαστεί παραγωγικά από την έλευση του ψηφιακού ακουστικού βιβλίου.

Πίνακας 1: Ποσοστιαία κατανομή (μερίδιο %) των ebooks (πρώτηη έκδοση και επανέκδοση) ανά έτος στη συνολική βιβλιοπαραγωγή του αντίστοιχου έτος (όλα τα μορφότυπα, πρώτη έκδοση και επανέκδοση)

Έτος	Πλήθος ebooks	Πλήθος όλων	Ποσοστό στο σύνολο
2009	185	10.921	1,69%
2010	250	10.537	2,37%
2011	434	10.260	4,23%
2012	745	9.037	8,24%
2013	1.048	9.416	11,13%
2014	973	9.767	9,96%
2015	967	9.448	10,23%
2016	841	10.344	8,13%
2017	679	10.857	6,25%
2018	668	11.189	5,97%
2019	720	11.800	6,10%
2020	1.020	11.038	9,24%
2021	1.251	13.552	9,23%
2022	1.152	12.802	9,00%

Τα μερίδια του ηλεκτρονικού βιβλίου στο σύνολο της ετήσιας βιβλιοπαραγωγής (όλα τα μορφότυπα) είναι εν γένει πολύ μικρά. Στη διετία 2013-2015 εντοπίζονται τα ανώτερα μερίδια της παραγωγής ebooks (πρώτη έκδοση και επανέκδοση) στο σύνολο της εγχώριας βιβλιοπαραγωγής, με υψηλότερο το 11,13% του 2013. Στη συνέχεια, καταγράφονται αυξομειώσεις στο μερίδιο των ebooks στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής – κατά την περίοδο 2016-2018 καταγράφεται συνεχής πτώση.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 2020 η παραγωγή ηλεκτρονικών βιβλίων αυξήθηκε σημαντικά σε σχέση με την προηγούμενη τριετία, με το μερίδιο επί του συνόλου της βιβλιοπαραγωγής να φθάνει στο 9,24% σημειώνοντας μια αύξηση 52% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Την περίοδο 2020-2022 σημειώνεται άνοδος στα μερίδια του ηλεκτρονικού βιβλίου στο σύνολο της ετήσιας βιβλιοπαραγωγής (όλα τα μορφότυπα) με τα ποσοστά να κυμαίνονται γύρω στο 9%. Μέλλει να διαπιστωθεί αν πρόκειται για τάση που θα έχει συνέχεια, σηματοδοτώντας αλλαγή παραδείγματος για την εγχώρια εκδοτική στρατηγική, με την ενσωμάτωση του ηλεκτρονικού βιβλίου στην ετήσια παραγωγική διαδικασία. Καταληκτικά, το μερίδιο των ηλεκτρονικών βιβλίων με εξαίρεση τα έτη 2013 και 2015 παραμένει σε μονοψήφια ποσοστά στο σύνολο της εγχώριας βιβλιοπαραγωγής καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο 2009-2022. Συνεπώς, καταδεικνύεται αδιαμφισβήτητα ο εντυπο-κεντρικός χαρακτήρας της ελληνικής βιβλιοπαραγωγής.

Πίνακας 2: Θεματικές κατηγορίες ebooks ανά έτος (πρώτη έκδοση και επανέκδοση)

ebook	Γενικά	Εκπαιδευτικά	Θετικές, φυσικές και εφαρμοσμένες επιστήμες	Θεωρητικές επιστήμες	Λογοτεχνία	Παιδικά-εφηβικά	Τέχνες	ΣΥΝΟΛΟ
2009	4	30	5	43	71	25	7	185
2010	8	15	3	41	109	73	1	250
2011	7	43	12	73	185	111	3	434
2012	124	15	6	85	338	155	22	745
2013	48	29	31	200	537	193	10	1.048
2014	74	46	32	249	395	165	12	973
2015	45	38	41	267	420	139	17	967
2016	43	23	22	271	387	85	10	841
2017	28	28	14	152	365	73	19	679
2018	37	12	20	130	382	77	10	668
2019	40	49	12	177	361	66	15	720
2020	48	43	18	265	484	140	22	1.020
2021	110	33	27	409	481	161	30	1.251
2022	59	19	23	392	466	165	28	1.152

Η βιβλιοπαραγωγή της περιόδου 2009-2022 για τα λογοτεχνικά έργα (ebooks) ξεκινώντας από το χαμηλότερο σημείο της το 2009 (71 τίτλοι) φθάνει με συνεχή αυξητική τάση στην κορύφωσή της το 2013 με 537 τίτλους. Έκτοτε, παρατηρείται μια αυξομείωση της βιβλιοπαραγωγής των λογοτεχνικών έργων με το έτος 2020 (484 τίτλοι) να πλησιάζει τη βιβλιοπαραγωγή του έτους 2013 που αποτελεί και το ανώτερο σημείο για τη βιβλιοπαραγωγή ebooks στη χώρα μας την περίοδο 2009-2022.

Ειδικότερα, εξετάζοντας τις υποκατηγορίες των κατηγοριών της λογοτεχνίας όσον αφορά τη βιβλιοπαραγωγή ebooks, όπως αναμενόταν, η πεζογραφία (μυθιστόρημα και διήγημα) κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο (4.410 τίτλοι συνολικά για την περίοδο 2009-2022), έχοντας μεγάλη διαφορά από τη δεύτερη πιο παραγωγική υποκατηγορία που αφορά την ποίηση (317 τίτλοι συνολικά για την περίοδο 2009-2022).

Διάγραμμα 2: Θεματικές κατηγορίες ebooks ανά έτος (πρώτη έκδοση και επανέκδοση)

Συνεχίζοντας στο πεδίο των θεματικών κατηγοριών των ηλεκτρονικών βιβλίων (Πίνακας 2 και Διάγραμμα 2), οι θεωρητικές επιστήμες και τα παιδικά-εφηβικά βιβλία συνιστούν τις θεματικές κατηγορίες που ακολουθούν τη λογοτεχνία όσον αφορά τα ποσοτικά μεγέθη της βιβλιοπαραγωγής ebooks.

Ειδικότερα, η βιβλιοπαραγωγή της περιόδου 2009-2022 για τα ebooks στις θεωρητικές επιστήμες εμφανίζει, με εξαίρεση το έτος 2010, συνεχή ανοδική πορεία, η οποία κορυφώνεται το 2016 με 271 τίτλους. Ακολουθεί πτώση της βιβλιοπαραγωγής για την επόμενη τριετία (2017-2019) σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη, ενώ την τελευταία τριετία (2020-2022) της εξεταζόμενης περιόδου η βιβλιοπαραγωγή αυξάνεται σημαντικά φθάνοντας μάλιστα το 2021 στο ανώτερο σημείο της (409 τίτλοι) για την κατηγορία αυτή.

Τέλος, η βιβλιοπαραγωγή της περιόδου 2009-2023 για τα παιδικά-εφηβικά βιβλία (ebooks) ξεκινάει με 25 τίτλους το 2009 ενώ στη συνέχεια παρατηρείται αύξηση που κορυφώθηκε το 2013 (193 τίτλοι). Την τελευταία τριετία 2020-2022 εντοπίζεται μια νέα αύξηση στην παραγωγή παιδικών-εφηβικών ebooks με κορύφωση το έτος 2022, όπου η αύξηση φθάνει το 150% σε σχέση με τους μόλις 66 τίτλους του 2019.

Πίνακας 3: Ποσοστιαία κατανομή (μερίδιο %) των κύριων θεματικών κατηγοριών σε μορφότυπο ebook ανά έτος στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής της αντίστοιχης κατηγορίας

	Γενικά	Εκπαιδευτικά	Θετικές, φυσικές και εφαρμοσμένες επιστήμες	Θεωρητικές επιστήμες	Λογοτεχνία	Παιδικά-εφηβικά	Τέχνες	Γενικό Σύνολο
2009	0,37%	4,07%	0,50%	1,39%	2,93%	1,36%	0,93%	1,69%
2010	0,88%	2,12%	0,33%	1,30%	4,38%	4,34%	0,14%	2,37%
2011	0,80%	6,77%	1,76%	2,49%	6,85%	6,76%	0,38%	4,23%
2012	13,01%	4,32%	0,99%	3,29%	12,15%	12,10%	4,53%	8,24%
2013	7,86%	8,68%	5,12%	7,32%	16,37%	13,50%	2,38%	11,13%
2014	8,51%	13,11%	5,78%	9,23%	12,17%	9,88%	3,17%	9,96%
2015	8,54%	12,97%	7,54%	10,05%	12,75%	7,79%	4,86%	10,23%
2016	5,86%	7,42%	3,91%	9,44%	10,79%	4,42%	2,79%	8,13%
2017	4,51%	7,89%	2,37%	5,09%	9,26%	3,72%	4,70%	6,25%
2018	5,32%	3,92%	3,79%	4,33%	9,07%	3,78%	2,44%	5,97%
2019	6,01%	13,92%	2,46%	5,35%	8,53%	2,78%	3,92%	6,10%
2020	8,21%	12,01%	3,43%	8,52%	12,05%	6,75%	5,96%	9,24%
2021	13,92%	8,94%	4,52%	10,58%	9,42%	6,66%	7,37%	9,23%
2022	9,75%	6,62%	4,67%	10,75%	9,93%	6,24%	6,47%	9,00%

Η λογοτεχνία με Μ.Ο. 9,76% και τα εκπαιδευτικά βιβλία με Μ.Ο. 8,05% αποτελούν τις δύο πρώτες θεματικές κατηγορίες σε μορφότυπο ebook με το μεγαλύτερο μερίδιο (%) στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής της αντίστοιχης κατηγορίας.

Η βιβλιοπαραγωγή της περιόδου 2009-2022 για τους μη μεταφρασμένους τίτλους – πρωτότυπα έργα στην ελληνική γλώσσα (ebooks) έχει ως χαμηλότερο σημείο το 2009 με 2% στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής-όλα τα μορφότυπα. Έκτοτε, με ανώτερο σημείο το 2013 (8,9% στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής) και επιμέρους αυξομειώσεις την τελευταία τριετία 2020-2022, κυμαίνεται γύρω στο 8% στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής-όλα τα μορφότυπα.

Διάγραμμα 3: Μεταφρασμένα και μη μεταφρασμένα ebooks: μερίδια ανά έτος 2009-2022

Από την άλλη πλευρά, η βιβλιοπαραγωγή της περιόδου 2009-2022 για τα μεταφρασμένα έργα-όλες οι γλώσσες (ebooks) με χαμηλότερο σημείο το 2009 και μερίδιο 1,3% στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής-όλα τα μορφότυπα ακολουθεί μια ετήσια ανοδική πορεία, η οποία κορυφώνεται το 2013 (16,3% στο σύνολο της βιβλιοπαραγωγής-όλα τα μορφότυπα).

Έκτοτε, εντοπίζεται συνεχής μείωση του όγκου της βιβλιοπαραγωγής των μεταφρασμένων ebooks για μια τετραετία (2014-2017) με την τελευταία τριετία 2020-2022 να σταθεροποιείται σε μερίδια που κυμαίνονται από το 12,2%-12,8%.

Τα μεταφρασμένα βιβλία αποτελούν την πλειοψηφία της βιβλιοπαραγωγής ηλεκτρονικών βιβλίων για την περίοδο 2009-2022.

Η κύρια γλώσσα πρωτοτύπου για τα ebooks της εξεταζόμενης περιόδου 2009-2022 είναι η αγγλική με 2.004 τίτλους αντιπροσωπεύοντας το 72,9% του συνόλου των μεταφρασμένων έργων και ακολουθούν οι υπόλοιπες γλώσσες (Πίνακας 4).

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 5 (γλώσσα πρωτοτύπου των έντυπων βιβλίων-pbooks 2009-2022) σε σύγκριση με τον Πίνακα 4 (γλώσσα πρωτοτύπου των ηλεκτρονικών βιβλίων-ebooks 2009-2022) ακολουθείται και για τα ηλεκτρονικά βιβλία στο πεδίο των πρωτότυπων γλωσσών παρόμοια τάση με αυτή των έντυπων βιβλίων καθώς οι ίδιες γλώσσες συνιστούν την πρώτη τριάδα (αγγλική, γαλλική, γερμανική). Για τις επόμενες γλώσσες που βρίσκονται στην πρώτη δεκάδα, εντοπίζονται μικρές επιμέρους διαφοροποιήσεις στη σειρά κατάταξης. Η κύρια γλώσσα πρωτοτύπου για τα ebooks της εξεταζόμενης περιόδου 2009-2022 είναι η αγγλική με 204 τίτλους αντιπροσωπεύοντας το 72,9% του συνόλου των μεταφρασμένων έργων και ακολουθούν οι υπόλοιπες γλώσσες (Πίνακας 4).

Πίνακας 4: Γλώσσα πρωτοτύπου των ηλεκτρονικών βιβλίων (ebooks) 2009-2022

Γλώσσα πρωτοτύπου	Πλήθος ebooks	Ποσοστό
Αγγλική	2004	72,90%
Γαλλική	202	7,35%
Γερμανική	143	5,20%
Ιταλική	101	3,67%
Ισπανική	83	3,02%
Σουηδική	76	2,76%
Ρωσική	25	0,91%
Νορβηγική	24	0,87%
Τουρκική	13	0,47%
Δανική	9	0,33%
Ιαπωνική	9	0,33%

Πίνακας 5: Γλώσσα πρωτοτύπου των έντυπων βιβλίων (pbooks) 2009-2022

Γλώσσα πρωτοτύπου	Πλήθος	Ποσοστό
Αγγλική	36941	63,66%
Γαλλική	8308	14,32%
Γερμανική	3813	6,57%
Ισπανική	3047	5,25%
Ιταλική	2804	4,83%
Ρωσική	806	1,39%
Σουηδική	341	0,59%
Τουρκική	224	0,39%
Νορβηγική	210	0,36%
Πορτογαλική	181	0,31%

Πίνακας 6: Τιμή/σελίδα (ebook, pbook)

Τιμή/Σελίδα	ebook	Σκληρόδετο	Χαρτόδετο
2009	0,034	0,114	0,069
2010	0,033	0,107	0,071
2011	0,029	0,095	0,069
2012	0,028	0,100	0,066
2013	0,029	0,085	0,063
2014	0,040	0,093	0,063
2015	0,043	0,096	0,066
2016	0,048	0,093	0,066
2017	0,030	0,090	0,064
2018	0,029	0,085	0,064
2019	0,030	0,087	0,065
2020	0,046	0,088	0,067
2021	0,047	0,090	0,066
2022	0,050	0,097	0,069

Για την καταγραφή των τιμών των ηλεκτρονικών και έντυπων βιβλίων περιλαμβάνονται οι τίτλοι (πρώτες εκδόσεις και επανεκδόσεις) που έχουν συμπληρωμένα και τα δύο πεδία (τιμή, σελίδες) στη βάση της οσδέλnet. Στα δεδομένα της έρευνας, για την εξέταση των τιμών, περιλαμβάνεται το 90% των βιβλίων (από το σύνολο της βιβλιοπαραγωγής 2009-2022).

Οι τιμές που περιλαμβάνονται στη βάση αφορούν και τρέχουσες τιμές, καθώς οι τίτλοι επικαιροποιούνται από τους συμβασιούχους του ΟΣΔΕΛ εκδότες και δημιουργούς. Επίσης η καταχωρισμένη τιμή είναι καθαρή ή με ΦΠΑ κατ' επιλογή του εκδότη, αλλά ειδικά για τα στοιχεία της έρευνας όλες οι τιμές αφορούν τιμές λιανικής πώλησης που περιλαμβάνουν ΦΠΑ 6%.

Η μέση τιμή ηλεκτρονικών βιβλίων (λιανική τιμή σε ευρώ) για την περίοδο 2009-2022 αγγίζει τον χαμηλότερο αριθμό της το 2012 (7,97 ευρώ) και τον υψηλότερο το 2022 (16,17 ευρώ). Παρατηρείται μια σημαντική αυξομείωση στη μέση τιμή των ηλεκτρονικών βιβλίων στην εξεταζόμενη περίοδο 2009-2022 (7,00-16,00 ευρώ) σε σύγκριση με μια σχετική σταθερότητα που παρατηρείται στο χαρτόδετο βιβλίο (15,00-17,00 ευρώ).

Πίνακας 7: Μέση τιμή ebooks σε σύγκριση με έντυπο βιβλίο

Μέση τιμή	ebook	Σκληρόδετο	Χαρτόδετο
2009	11,00	19,95	16,62
2010	9,46	23,93	16,80
2011	9,00	22,54	17,01
2012	7,97	28,14	15,74
2013	9,29	22,54	15,12
2014	13,18	27,93	15,12
2015	14,84	32,02	15,57
2016	16,13	24,42	15,62
2017	10,52	24,90	15,49
2018	9,10	21,44	15,77
2019	9,69	17,83	15,45
2020	14,31	21,61	16,84
2021	15,09	21,85	16,52
2022	16,17	22,74	16,88

Πίνακας 8: Παραγωγικότεροι εκδότες ebooks 2009-2022

Εκδότης	ebooks 2009-2022
Ψυχογιός	2194
Εκδόσεις Πατάκη	1636
Μεταίχμιο	1066
Διόπτρα	937
Νομική Βιβλιοθήκη	725
Επίκεντρο	439
Εκδόσεις Καστανιώτη	311
Μίνωας	299
Anubis	234
Ιδιωτική Έκδοση	227
Εκδόσεις Σαΐτα	207
Κριτική	201
Εκδόσεις Cambia	119
Ίκαρος	118
Εκδόσεις Μικρός Ήρως	111

Στους παραγωγικότερους εκδότες ebooks 2009-2022 αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως μαζί με τους εμπορικούς συστηματικούς εκδότες εντοπίζονται εκδότες αυτοέκδοσης (ιδιωτική έκδοση) και εκδόσεις (Σαΐτα) που δραστηριοποιούνται στο μοντέλο της δωρεάν έκδοσης καθώς όλα τα βιβλία των εκδόσεων κυκλοφορούν αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή με ελεύθερη διανομή (free ebooks) με τις άδειες Creative Commons.

1.2 Ακουστικά βιβλία (audiobooks)

Το ακουστικό βιβλίο (audiobook) λαμβάνει μια νέα διάσταση στην ψηφιακή εποχή. Αναδύεται το ψηφιακό ακουστικό βιβλίο (digital audiobook) αποτελώντας τη μετεξέλιξη των ακουστικών βιβλίων που βρίσκονταν σε υλική μορφή κυρίως σε CD. Πλέον, τα ψηφιακά μεταφορτώσιμα αρχεία-εφαρμογές (app downloads) αποτελούν το κύριο μορφότυπο των ακουστικών βιβλίων (Κάπος, 2021, 2023).

Στην ελληνική εκδοτική αγορά, εκτός από τα ηλεκτρονικά βιβλία, την περίοδο 2008-2010 εμφανίστηκαν τα ακουστικά βιβλία (audiobooks) με μια ανανεωμένη μορφή -κυρίως audiobooks σε μορφή CD (ό.π., 2021, 2023).

Το 2013, η πλήρης ψηφιοποίηση του μορφότυπου οδήγησε στη διάθεση των ακουστικών βιβλίων ως digital downloads, δηλαδή ως ψηφιακών αρχείων που μεταφορτώνονται στον υπολογιστή αμέσως μετά την αγορά τους.

Στη χώρα μας, ακολούθησε μια νηνεμία στο πεδίο μέχρι το 2021-2022 και την είσοδο πλατφορμών audiobooks κατά τα πρότυπα του εξωτερικού. Πλέον, εκτός από το μοντέλο της μεταφόρτωσης-αγοράς audiobooks, τα τελευταία χρόνια εμφανίστηκε το μοντέλο της πρόσβασης μέσω συνδρομής, όπου τα audiobooks μέσω των κατάλληλων εφαρμογών μπορούν να είναι άμεσα προσβάσιμα με ένα «κλικ».

Παράλληλα, υπάρχουν και πολλά άλλα audiobooks, που διακινούνται από πλατφόρμες ανοιχτής πρόσβασης, όπως είναι η Ανοικτή Βιβλιοθήκη (www.openbook.gr/category/audio-books/) (2.314 ηχητικά βιβλία, 17/10/2023). Οι πλατφόρμες αυτές συνιστούν ένα εναλλακτικό μοντέλο διακίνησης και παραγωγής που λειτουργεί παράλληλα με το εμπορικό μοντέλο.

Το εμπορικό μοντέλο, κατά κύριο λόγο, εφαρμόζεται στις πλατφόρμες audiobooks. Τα καταχωρισμένα audiobooks διακινούνται σήμερα είτε από εμπορικές πλατφόρμες, (λ.χ. Bookvoice, Jukebooks, Auvril, Apple, κ.ά.) είτε από τον ιστότοπο του εκδότη μέσω εφαρμογών αναπαραγωγής audio (π.χ. Bookfunnel), αλλά και σπανιότερα σε CD. Οι νέες επενδυτικές δραστηριότητες και η πρόσφατη είσοδος σημαντικών πλατφορμών audiobooks στο ελληνικό πεδίο αναμένεται να δώσουν ακόμα μεγαλύτερη ώθηση στη βιβλιοπαραγωγή του εν λόγω μορφότυπου.

Διάγραμμα 4: Ακουστικά βιβλία (audiobooks) 2020-2022

Την τριετία 2020-2022 παρήχθησαν συνολικά 624 audiobooks (digital audiobooks) από 21 εκδοτικούς δρώντες.

Πίνακας 9: Θεματικές κατηγορίες ακουστικών βιβλίων (audiobooks)

Θεματικές κατηγορίες	Σύνολο
Λογοτεχνία	287
Παιδικά-εφηβικά	226
Θεωρητικές επιστήμες	77

Η λογοτεχνία, τα παιδικά-εφηβικά και οι θεωρητικές επιστήμες αποτελούν τις κυριότερες θεματικές κατηγορίες στις οποίες επικεντρώνεται η παραγωγή των ακουστικών βιβλίων (audiobooks), όπως συμβαίνει και στο ηλεκτρονικό βιβλίο.

Πίνακας 10: Γλώσσα πρωτοτύπου των ακουστικών βιβλίων (audiobooks)

Γλώσσα πρωτοτύπου	Σύνολο
Αγγλική	73
Γερμανική	16
Ισπανική	7
Γαλλική	5
Σουηδική	5

Πίνακας 11: Μέση τιμή των ακουστικών βιβλίων (audiobooks)

Audiobooks	2020	2021	2022
Μέση τιμή	12	8,57	13
Ποσότητα τίτλων	2	86	245

Πίνακας 12: Παραγωγικότεροι εκδότες ακουστικών βιβλίων (audiobooks) 2020-2022

Εκδότης	Σύνολο
Μεταίχμιο	147
Διόπτρα	120
Μίνωας	109
Εκδόσεις Καστανιώτη	42
Κλειδάριθμος	33
Little Island Publications	31
Brainfood	27
Bookvoice	24
Ίκαρος	19
Κάκτος	15

2. Εκδοτική δραστηριότητα και ελληνική βιβλιοπαραγωγή 2009-2022 (συστηματικοί εκδοτικοί δρώντες)

Η παρούσα έρευνα επιχειρεί μια εμβάθυνση στην εκδοτική δραστηριότητα των πιο ενεργών και συστηματικών εκδοτικών δρώντων, οι οποίοι διαμορφώνουν ουσιαστικά τα δεδομένα και τις τάσεις της ελληνικής βιβλιοπαραγωγής.

Άλλωστε, ένας τρόπος μέτρησης που μπορεί να αποτυπώσει το μέγεθος μιας εγχώριας εκδοτικής βιομηχανίας βιβλίου είναι ο αριθμός των «συστηματικών-ενεργών επιχειρήσεων-εκδοτικών δρώντων» που δραστηριοποιούνται σε αυτή (Κάπος, 2021· Wischenbart & Ehling, 2009).

Υπό αυτό το πρίσμα, χρησιμοποιώντας μεθόδους δευτερογενούς διερεύνησης, εντοπίστηκαν 863 συστηματικές-ενεργές ελληνικές εκδοτικές επιχειρήσεις (βάσει παρατιθέμενων κριτηρίων για τις ανάγκες της έρευνας). Ο αριθμός αυτός συνάδει με τα εκτιμώμενα όρια των σχετικών ερευνών του ελληνικού εκδοτικού κλάδου βιβλίου (700-1000 περίπου εκδοτικές οντότητες κάθε μεγέθους με συστηματική δραστηριοποίηση στην έκδοση βιβλίων) (Αυδίκος, Μιχαηλίδου & Κλήμης, 2017· ΕΚΕΒΙ, 2011, 2012· Κάπος, 2021· Μπάνου, 2012).

Έτσι, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής εκδοτικής βιομηχανίας βιβλίου (Αξελός, 2008· Αυδίκος, Μιχαηλίδου & Κλήμης, 2017· ΕΚΕΒΙ, 1996, 1999, 2011, 2012· Κάπος, 2021, 2023· Καρακατσούλη, 2011, 2013, 2017· Λέανδρος, 1992· Μπάνου, 2008, 2012· Παυλόπουλος, 2004· Banou, 2005/2006, 2010, Banou & Phillips, 2008· Banou, Kostagiolas & Olenoglou, 2013· Eurostat, 2011· Kabouropoulos, 2017· Kapos, 2015· Karakatsouli, 2014, 2018· OECD, 2014) εξετάστηκαν 863 συστηματικοί/ενεργοί εκδοτικοί δρώντες (εκδοτικές οντότητες-επιχειρήσεις) σύμφωνα με τις ανάγκες της παρούσας έρευνας και βάσει των παρακάτω κριτηρίων:

- **ελάχιστο σημείο συστηματικής δραστηριοποίησης:** Μ.Ο. μία εκδοτική παρουσία ανά έτος (από το έτος πρώτης εμφάνισης της εκάστοτε εκδοτικής οντότητας-επιχείρησης),
- **βασική δραστηριοποίηση η έκδοση βιβλίων ή/και πρωταρχική στοχοθεσία η έκδοση βιβλίων**, όπως προκύπτει μέσα από την εξέταση πολλαπλών πηγών (λ.χ. βιβλιογραφική βάση δεδομένων οσδελnet, κατάλογος ISBN της Εθνικής Βιβλιοθήκης Ελλάδος, ιστότοποι και μέσα κοινωνικής δικτύωσης των εκδοτικών επιχειρήσεων, όπου αναγράφεται το προφίλ, η ταυτότητα, η στοχοθεσία και η νομική μορφή, αρχείο εκδοτών στον κόμβο του ΕΚΕΒΙ, κλαδικοί κατάλογοι εκδοτών, ηλεκτρονικός κατάλογος ελλήνων εκδοτών (greekbookpublishing.org), κυριότεροι ιστότοποι περιγραφής επιχειρηματικής και οικονομικής δραστηριότητας, όπως το ηλεκτρονικό επιμελητήριο echamber, geminet, opencorporate, βιβλιογραφία του πεδίου).

Συνεπώς, για τους «συστηματικούς-ενεργούς» εκδότες βιβλίων μελετώνται ερωτήματα όπως:

- γεωγραφική διαστρωμάτωση
- αριθμός τίτλων (όλα τα μορφότυπα) και μερίδιο βιβλιοπαραγωγής (%) των συστηματικών εκδοτικών δρώντων (n=863) σε σύγκριση με όλους τους εκδοτικούς δρώντες (n=3268)
- πλήθος τίτλων στις κυριότερες θεματικές κατηγορίες (συστηματικοί εκδοτικοί δρώντες)
- παραγωγή ηλεκτρονικών βιβλίων από τους συστηματικούς εκδότες

Διάγραμμα 5: Γεωγραφική διαστρωμάτωση των συστηματικών εκδοτικών δρώντων

Αθήνα	660
Θεσσαλονίκη	102
Υπόλοιπη Ελλάδα	101
Σύνολο	863

Πίνακας 13: Αριθμός τίτλων (όλα τα μορφότυπα, πρώτη έκδοση) και μερίδιο βιβλιοπαραγωγής (%) των συστηματικών εκδοτικών δρώντων (n=863) σε σύγκριση με όλους τους εκδοτικούς δρώντες (n=3268)

Έτη	n=863	Σύνολο	Ποσοστό
2009	8.396	10.532	79,70%
2010	8.385	10.095	83,10%
2011	7.997	9.502	84,20%
2012	7.148	8.306	86,10%
2013	7.174	8.349	85,90%
2014	7.794	8.589	90,70%
2015	7.654	8.424	90,90%
2016	8.553	9.331	91,70%
2017	9.109	9.938	91,70%
2018	9.217	10.290	89,60%
2019	9.799	10.923	89,70%
2020	8.846	9.941	89,00%
2021	10.737	12.169	88,20%
2022	10.691	11.592	92,20%

Όπως φαίνεται και στον παραπάνω πίνακα, οι συστηματικοί εκδότες παράγουν το μεγαλύτερο μέρος των βιβλίων στην εξεταζόμενη περίοδο 2009-2022. Μάλιστα, το μερίδιο βιβλιοπαραγωγής (%) των συστηματικών εκδοτικών δρώντων (n=863) σε σύγκριση με όλους τους εκδοτικούς δρώντες (n=3268) από το 2014 μέχρι το 2022 -με εξαίρεση την τετραετία 2018-2021- ξεπερνά το 90% φθάνοντας στο ανώτερο σημείο του με 92,2% στο 2022.

Πίνακας 14: Πλήθος τίτλων στις κυριότερες θεματικές κατηγορίες (συστηματικοί εκδοτικοί δρώντες)

	Γενικά	Εκπαιδευτικά	Θετικές, φυσικές και εφαρμοσμένες επιστήμες	Θεωρητικές επιστήμες	Λογοτεχνία	Παιδικά-εφηβικά	Τέχνες	Σύνολα
2009	722	569	864	2.293	1.911	1.627	410	8.396
2010	692	627	768	2.342	2.002	1.489	465	8.385
2011	657	463	591	2.229	2.179	1.379	499	7.997
2012	649	202	500	2.108	2.266	1.053	370	7.148
2013	447	217	468	2.077	2.522	1.159	284	7.174
2014	661	266	439	2.070	2.632	1.419	307	7.794
2015	410	230	442	2.040	2.692	1.568	272	7.654
2016	595	232	456	2.234	2.982	1.758	296	8.553
2017	502	274	500	2.393	3.303	1.815	322	9.109
2018	506	232	414	2.348	3.530	1.855	332	9.217
2019	524	251	391	2.532	3.599	2.218	284	9.799
2020	440	273	452	2.334	3.272	1.822	253	8.846
2021	601	281	488	2.878	4.060	2.140	289	10.737
2022	512	237	413	2.846	3.982	2.376	325	10.691

Εξετάζοντας τις θεματικές κατηγορίες στις οποίες επικεντρώνουν τη βιβλιοπαραγωγή τους οι συστηματικοί εκδότες, η λογοτεχνία, οι θεωρητικές επιστήμες και τα παιδικά-εφηβικά βιβλία αποτελούν τις τρεις πρώτες επιλογές τους.

Πίνακας 15: Παραγωγή ηλεκτρονικών βιβλίων από τους συστηματικούς εκδότες

Ετη	n=863	Total	Ποσοστό
2009	180	185	97,30%
2010	245	250	98,00%
2011	393	434	90,60%
2012	688	745	92,30%
2013	951	1.048	90,70%
2014	901	973	92,60%
2015	862	967	89,10%
2016	783	841	93,10%
2017	621	679	91,50%
2018	610	668	91,30%
2019	602	720	83,60%
2020	911	1.020	89,30%
2021	1.123	1.251	89,80%
2022	1.080	1.152	93,80%

Τα ηλεκτρονικά βιβλία στη χώρα μας παράγονται κυρίως από τους συστηματικούς εκδότες σε συντριπτικό ποσοστό (λ.χ. 93,8% το 2022) και μάλιστα από ένα μικρό αριθμό συστηματικών εκδοτών (10 εκδότες παράγουν το 74% τη συνολικής βιβλιοπαραγωγής ebooks). Συνεπώς, η κύρια παραγωγή ηλεκτρονικών βιβλίων αποτελεί προτεραιότητα και παγιωμένη εκδοτική πρακτική σε ετήσια βάση για ένα πολύ μικρό μέρος των συστηματικών εκδοτικών δρώντων, κυρίως των μεγαλύτερων με όρους παραγωγικών και οικονομικών μεγεθών.

3. Αυτοέκδοση και ελληνική βιβλιοπαραγωγή, μια πρώτη καταγραφή

Η αυτοέκδοση στην πραγματικότητα δεν αποτελεί μια εντελώς νέα εκδοτική επιλογή, καθώς ήδη υφίσταται από την προ-ψηφιακή εποχή του γραπτού πολιτισμού. Όμως, στην αυγή της νέας χιλιετίας τέσσερις καινοτόμες τεχνολογικές εξελίξεις (τεχνολογία Desktop Publishing-DTP, ψηφιακή εκτύπωση-digital print, ανάπτυξη ψηφιακού περιεχομένου-ebooks και εισχώρηση του διαδικτύου σε κάθε τομέα της εκδοτικής αλυσίδας), έδωσαν νέα ώθηση στους συγγραφείς, οι οποίοι, παρακάμπτοντας το παραδοσιακό εκδοτικό μοντέλο, ακολουθούν το μονοπάτι της αυτοέκδοσης φθάνοντας άμεσα στον τελικό αποδέκτη, το αναγνωστικό κοινό.

Από την άλλη πλευρά, δεν είναι λίγες οι φορές που ο παραδοσιακός εκδοτικός κόσμος και αυτός της αυτοέκδοσης τέμνονται, καθώς το εν λόγω μοντέλο αξιοποιείται ποικιλοτρόπως από παραδοσιακούς εκδότες βιβλίων -ιδίως στο εξωτερικό.

Σε κάθε περίπτωση, η αυτοέκδοση, όπως διαμορφώνεται στον 21ο αιώνα, αποτελεί ένα πεδίο που επηρεάζει σημαντικά την εκδοτική παραγωγή, τα επιχειρηματικά και επικοινωνιακά μοντέλα του εκδοτικού κόσμου, όπως και τη συγγραφική και δημιουργική δραστηριότητα εν γένει. Υπό αυτήν τη θεώρηση, οι έρευνες βιβλιοπαραγωγής οφείλουν να παρακολουθούν το μοντέλο της αυτοέκδοσης και να χαρτογραφούν όσο είναι εφικτό το πεδίο.

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, τίθενται βασικά σημεία για την οριοθέτηση του μοντέλου της αυτοέκδοσης, ενώ εισέρχεται στο κάδρο της έρευνας βιβλιοπαραγωγής για την εξεταζόμενη περίοδο μια πρώτη καταγραφή τάσεων με μεθοδολογικούς περιορισμούς στην παρούσα πρώτη απόπειρα.

Το μοντέλο της αυτοέκδοσης μπορεί να διαχωριστεί σε ποικίλες υποκατηγορίες βάσει τριών κριτηρίων που αφορούν τα κάτωθι (Κάπος, 2016):

i. το μορφότυπο του βιβλίου (έντυπη και ηλεκτρονική αυτοέκδοση),
ii. τον βαθμό διαμεσολάβησης και ελέγχου των δικαιωμάτων του συγγραφέα (α) ιδιωτική αυτοέκδοση – αδιαμεσολάβητη και (β) διαμεσολαβητική αυτοέκδοση μέσω εταιρείας υπηρεσιών αυτοέκδοσης,
iii. το εκτυπωτικό μοντέλο (α) offset εκτύπωση, (β) ψηφιακή εκτύπωση και (γ) Print On Demand-POD/ εκτύπωση κατ' απαίτηση.

Η ακριβής καταγραφή τίτλων αυτοέκδοσης αποτελεί ένα εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα καθώς δεν είναι πάντα ρητά διατυπωμένη η αξιοποίηση του εν λόγω μοντέλου από τους εκδοτικούς δρώντες.

Επιπρόσθετα, η παραχώρηση συγκεκριμένων αριθμών ISBN, ιδίως για τους μεμονωμένους συγγραφείς-αυτοεκδότες (ιδιωτική-αδιαμεσολάβητη αυτοέκδοση), να μπορούσε να αποτυπώσει και παραγωγικά με περισσότερο αξιόπιστο τρόπο πραγματικά μεγέθη του μοντέλου της αυτοέκδοσης.

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, ως απαρχή εξέτασης τάσεων της βιβλιοπαραγωγής μέσω αυτοέκδοσης εστιάζουμε σε συστηματικούς εκδοτικούς δρώντες με σαφή ή/και αποκλειστική ή/και βασική δραστηριοποίηση στο μοντέλο της αυτοέκδοσης (διαμεσολαβητική μέσω εταιρίας υπηρεσιών αυτοέκδοσης).

Διάγραμμα 6: Εκδοτικοί δρώντες με σαφή ή/και αποκλειστική ή/και βασική δραστηριοποίηση στο μοντέλο της αυτόέκδοσης (n=8 συστηματικοί/μεγαλύτεροι - δευτερογενή στοιχεία, προερχόμενα από μη συστηματική καταγραφή, λόγω της ιδιαιτερότητας του πεδίου)

Οι συστηματικοί εκδοτικοί δρώντες που έχουν σαφή ή/και αποκλειστική ή/και βασική δραστηριοποίηση στο μοντέλο αυτό εμφανίζουν σημαντική και συνεχή αύξηση στη βιβλιοπαραγωγή τους, η οποία φθάνει στα υψηλότερα επίπεδά της την περίοδο 2019-2022.

Οι περισσότεροι συστηματικοί εκδοτικοί δρώντες αυτοέκδοσης* εμφανίζονται μετά το 2010, όταν η οικονομική κρίση είχε ενσκήψει στον ελληνικό χώρο και η επένδυση σε νέους συγγραφείς από τους παραδοσιακούς εκδοτικούς οίκους ήταν περισσότερο επισφαλής από ποτέ.

Όπως φαίνεται και από τον κατάλογο των παραγωγικότερων εκδοτών για την περίοδο 2009-2022 που παρατίθεται στα στοιχεία της βιβλιοπαραγωγής (Πίνακας 16: Ταξινόμηση εκδοτικών επιχειρήσεων ως προς τη νέα βιβλιοπαραγωγή στο εξεταζόμενο διάστημα 2009-2022 και στην τελευταία τριετία 2020-2022), οι εκδόσεις Οσελότος καταλαμβάνουν τη 16η θέση με 1.378 τίτλους, ενώ οι εκδόσεις Όστρια εμφανίζονται στην 25η θέση με 920 τίτλους.

Η θεματική κατηγορία της λογοτεχνίας φαίνεται πως αποτελεί το κύριο πεδίο επικέντρωσης της παραγωγής βιβλίων αυτοέκδοσης (για παράδειγμα στη λογοτεχνία, οι εκδόσεις Πηγή καταλαμβάνουν την 11η θέση στους πιο παραγωγικούς εκδότες της κατηγορίας για το 2009-2022, ενώ οι εκδόσεις Οσελότος καταλαμβάνουν την 7η θέση στους πιο παραγωγικούς εκδότες βιβλίων ποίησης (278 τίτλοι) με τις εκδόσεις Όστρια να ακολουθούν στην 7η θέση με 273 τίτλους. Μάλιστα και στη θεματική κατηγορία του παιδικού-εφηβικού βιβλίου το μοντέλο της αυτοέκδοσης διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Για παράδειγμα, οι εκδόσεις Οσελότος βρίσκονται στη 14η θέση των πιο παραγωγικών εκδοτών της κατηγορίας αυτής για το 2009-2022.

* Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, ως απαρχή εξέτασης τάσεων της βιβλιοπαραγωγής μέσω αυτοέκδοσης μελετώνται οκτώ από τους πιο ενεργούς-συστηματικούς εκδοτικούς δρώντες, με σαφή ή/και αποκλειστική ή/και βασική δραστηριοποίηση στο μοντέλο της αυτοέκδοσης, που είναι οι εξής: Οσελότος, Όστρια, Bookstars-Γιωγγαράς, iWrite, Φυλάτος, Συμπαντικές Διαδρομές, CaptainBook.gr, Ownbook.

Πίνακας 15: Ταξινόμηση εκδοτών και ιδιωτικής αυτοέκδοσης στο διάστημα 2020-2022

α/α	Τριετία 2020-2022	Πλήθος
1	Εκδόσεις Πατάκη	900
2	Ψυχογιός	861
3	Μίνωας	836
4	Μεταίχμιο	825
5	Διόπτρα	819
6	24 γράμματα	573
7	Πεδίο	537
8	Susaeta	484
9	Νομική Βιβλιοθήκη	456
10	Οσελότος	455
11	Ιδιωτική Έκδοση	434
12	Νάκας Θωμάς Εκδοτική	402
13	Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.	400
14	Εκδόσεις Παπαζήση	381
15	Εκδόσεις Υδροπλάνο	339
16	Κλειδάριθμος	336
17	Εκδόσεις Πηγή	328
18	Εκδόσεις Βακχικόν	325
19	Σαββάλας	315
20	Εκδόσεις Gutenberg	311
21	Εκδόσεις Παπαδόπουλος	298
22	Εκδόσεις Καστανιώτη	298
23	Άλτερ Έγκο / Επιχείρηση ΜΜΕ	297
24	Brainfood	297
25	Αρμός	291
26	Τζιαμπίρης - Πυραμίδα	285
27	Anubis	251
28	Ελκυστής	249
29	Κέδρος	243
30	Εκδόσεις Όστρια	235

Εστιάζοντας στην τελευταία τριετία (2020-2022) και στους πιο παραγωγικούς εκδότες, τη 10η θέση με 455 τίτλους καταλαμβάνουν οι εκδόσεις Οσελότος (διαμεσολαβητική αυτοέκδοση μέσω εταιρίας υπηρεσιών αυτοέκδοσης, την 30η θέση (235 τίτλοι) οι εκδόσεις Όστρια (διαμεσολαβητική αυτοέκδοση μέσω εταιρίας υπηρεσιών αυτοέκδοσης) και ακολουθούν στην 35η θέση (227 τίτλοι) οι εκδόσεις iWrite.gr. Τα βιβλία που έχουν εκδοθεί μέσω ιδιωτικής αυτοέκδοσης (μεμονωμένοι συγγραφείς ως εκδότες – ιδιωτική αυτοέκδοση – αδιαμεσολάβητη), καταλαμβάνουν την 11η θέση (434 τίτλοι).

Τέλος, στο πεδίο των ηλεκτρονικών βιβλίων, η ιδιωτική έκδοση (ιδιωτική έκδοση - αδιαμεσολάβητη) καταλαμβάνει τη 10η θέση στους πιο παραγωγικούς εκδότες ebooks αναδεικνύοντας μια ακόμα ανοδική τάση της αυτοέκδοσης στο πεδίο της βιβλιοπαραγωγής για την περίοδο 2009-2022.

Ουσιαστικά, οι κυριότερες εγχώριες εταιρίες αυτοέκδοσης που εξετάστηκαν ακολουθούν στην πλειοψηφία τους τον παλαιότερο τύπο της αυτοέκδοσης, διαθέτοντας φυσική υπόσταση ως εκδοτικοί οίκοι και παρέχοντας υπηρεσίες στους συγγραφείς κυρίως για την έκδοση έντυπου μορφότυπου.

Επιπρόσθετα, η ανθεκτικότητα της παραγωγής τίτλων συγκεκριμένων κατηγοριών, λ.χ. της ποίησης, μπορεί να συσχετιστεί με την άνοδο της αυτοέκδοσης που αποτυπώνεται τόσο σε εμπειρικό επίπεδο μέσα από τη γνώριμη στους εκδοτικούς δρώντες και στους συγγραφείς ελληνική εκδοτική πρακτική για τη θεματική αυτή κατηγορία (αυτοέκδοση τίτλων ποίησης και από παραδοσιακούς εκδότες), όσο και σε πιο τεκμηριωμένο επίπεδο μέσα από την εξέταση της εν λόγω θεματικής κατηγορίας που κυρίως υποστηρίζουν εκδοτικές οντότητες δραστηριοποιούμενες στο πεδίο της αυτοέκδοσης, όπως οι προαναφερόμενες, αλλά και οι μεμονωμένοι ιδιώτες συγγραφείς-αυτοεκδότες.

Συμπερασματικά, όπως φαίνεται από την παρούσα καταγραφή αλλά και από τον κατάλογο των παραγωγικότερων εκδοτών για την περίοδο 2009-2022, καθίσταται εμφανές πως η αυτοέκδοση αποτελεί ένα υπολογίσιμο μέρος της βιβλιοπαραγωγής κυρίως στα λογοτεχνικά βιβλία (μυθιστορήματα, ποίηση και θέατρο).

Λαμβάνοντας υπόψη πως αυτοί οι τίτλοι αφορούν μόνο το εμφανές μέρος του μοντέλου της αυτοέκδοσης γίνεται κατανοητό πως το μοντέλο αυτό κατέχει ένα σημαντικότερο μέρος της βιβλιοπαραγωγής απ' αυτό που καταγράφεται με τάσεις ανόδου τα τελευταία χρόνια. Αποτελεί ένα παγιωμένο εκδοτικό μοντέλο για την ελληνική βιβλιοπαραγωγή ως απότοκο της οικονομικής κρίσης και της αλλαγής του εκδοτικού παραδείγματος στην ψηφιακή εποχή (νέα εκδοτικά, παραγωγικά, επιχειρηματικά και επικοινωνιακά μοντέλα). Η παραγωγή βιβλίων αυτοέκδοσης δύναται να αποτελέσει ξεχωριστό αντικείμενο μελέτης σε ετήσιες πλέον έρευνες βιβλιοπαραγωγής με ανάπτυξη νέων μεθοδολογικών συνδυασμών (ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους διερεύνησης).

4. Αντί επιλόγου: προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η παρούσα έρευνα με εστίαση στην ψηφιακή εποχή των εκδόσεων επιχείρησε να αποτυπώσει την πορεία και τα μεγέθη της ελληνικής βιβλιοπαραγωγής και της εκδοτικής δραστηριότητας για την εκτεταμένη περίοδο 2009-2022. Με την έρευνα αυτή επιχειρήθηκε να καλυφθεί ένα πολύ μεγάλο ερευνητικό κενό στο εν λόγω πεδίο ενώ εξετάστηκαν νέες διαστάσεις που σχετίζονται με την ψηφιακή εποχή των εκδόσεων.

Οι έρευνες βιβλιοπαραγωγής θα πρέπει να παρακολουθούν τα νέα μορφότυπα και τις εξελίξεις που οφείλονται στην ψηφιακή αλλαγή συστηματικά και σε βάθος. Αναμφίβολα, κατά τη διεξαγωγή αυτού του απαιτητικού ερευνητικού εγχειρήματος εντοπίστηκαν οι διαχρονικές εγχώριες ατέλειες στη συλλογή και επεξεργασία κρίσιμων δεδομένων και στατιστικών στοιχείων για την ανάπτυξη της ερευνητικής δραστηριότητας στο πεδίο του βιβλίου εν γένει (λ.χ. στοιχεία πωλήσεων βιβλίων, στοιχεία απεικόνισης των πραγματικών μεγεθών επιχειρήσεων κλπ.).

Ευελπιστούμε ότι μελλοντικά οι έρευνες βιβλιοπαραγωγής θα μπορούν να συνδυάζονται πιο συστηματικά και εξαρχής με επιμέρους έρευνες που αφορούν το βιβλίο, την ανάγνωση και τον εκδοτικό κόσμο για την εξαγωγή πληρέστερων συμπερασμάτων. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, κάποιες προτάσεις για μελλοντική έρευνα αφορούν τα κάτωθι:

- **Αναθεώρηση δεικτών μεγεθών εκδοτικών επιχειρήσεων και συσχέτισή τους με την ετήσια βιβλιοπαραγωγή**

Με βάση την τυπολογία του ΕΚΕΒΙ, οι εκδότες διαχωρίζονται με κριτήριο την ετήσια βιβλιοπαραγωγή τους σε: μικρούς (1-9 τίτλοι), μεσαίους (10-80 τίτλοι) και μεγάλους (80+ τίτλοι). Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι η εκδοτική παραγωγή ως κριτήριο κατηγοριοποίησης, ιδίως στην ψηφιακή εποχή, χρήζει επαναπροσδιορισμού καθώς με τις νέες δυνατότητες παραγωγής, π.χ. ψηφιακή εκτύπωση (digital print), ένας εκδοτικός οίκος μπορεί να εκδίδει πολλούς τίτλους σε ελάχιστο τιράζ, π.χ. 50 αντίτυπα, ενώ και με το μοντέλο αυτοέκδοσης -εμφανούς ή μη- η εκδοτική παραγωγή μπορεί να πολλαπλασιαστεί δυσανάλογα με βάση τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του εκδότη: οικονομικά μεγέθη, προσωπικό κλπ. Συνεπώς, μια συνεξέταση ποικίλων παραμέτρων μπορεί να αντικατοπτρίζει πληρέστερα το μέγεθος ενός εκδότη και να καθιστά περισσότερο σαφή τα δεδομένα της βιβλιοπαραγωγής.

- Ανάγκη παρακολούθησης και καταγραφής των εκπαιδευτικών βιβλίων (textbooks, course materials for educational institutions).
- Εξέταση νέων δεικτών που αφορούν το πεδίο της βιβλιοπαραγωγής στο ψηφιακό εκδοτικό περιβάλλον (ebooks, audiobooks, ψηφιακό-online εκδοτικό περιεχόμενο, ηλεκτρονική αυτοέκδοση κλπ.).
- Ανάπτυξη συνεργασιών με τις πλατφόρμες-παρόχους ψηφιακών μορφότυπων λ.χ audiobooks για την αποτύπωση του πεδίου των audiobooks στη νέα τους εποχή.
- Ερευνητική συμπερίληψη και ανάπτυξη της κουλτούρας έρευνας και συνεργειών στον εκδοτικό κλάδο.

Οι έρευνες βιβλιοπαραγωγής θα μπορούσαν να λάβουν μια νέα διάσταση από τη στιγμή που θα

ενσωματώνουν δεδομένα από άλλες έρευνες που σχετίζονται με τον εκδοτικό κλάδο. Μέσα από τη συστηματική συλλογή αξιόπιστων δεδομένων και τον συνδυασμό τους, την εξέταση και ανάπτυξη νέων δεικτών/ερωτημάτων (λ.χ. δεδομένα πωλήσεων βιβλίων από την εγχώρια αγορά, έρευνες αναγνωστικής και καταναλωτικής δραστηριότητας, έρευνες επικεντρωμένες στους συγγραφείς και δημιουργούς περιεχομένου, αξιόπιστα στοιχεία που αποτυπώνουν το οικονομικό -και όχι μόνο- περιβάλλον του εκδοτικού κλάδου κλπ.) οι έρευνες βιβλιοπαραγωγής θα μπορούσαν να αποκτήσουν μια νέα δυναμική.

Μέσα από την παρούσα έρευνα και την εστίαση στην ψηφιακή εποχή των εκδόσεων, ευελπιστούμε να δοθεί το έναυσμα περαιτέρω ανάπτυξης νέων ερευνητικών εργαλείων και πεδίων διερεύνησης. Οι έρευνες αυτές οφείλουν να έχουν συνέχεια και συνέπεια προωθώντας την ανάπτυξη της ερευνητικής κουλτούρας και των συνεργειών στο ερευνητικό πεδίο του βιβλίου.

Σε κάθε περίπτωση, φιλοδοξία της παρούσας έρευνας είναι μετά από ένα πολύ μεγάλο ερευνητικό κενό να «ξαναπιάσει το νήμα» των ερευνών βιβλιοπαραγωγής, αναζωογονώντας την έρευνα στο πεδίο αποτελώντας ταυτόχρονα ένα χρήσιμο εργαλείο για κάθε ενδιαφερόμενο.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση και μεταφρασμένη

- Αυδίκος, Β., Μιχαηλίδου, Μ., & Κλήμης, Γ.-Μ. (2017). *Μελέτη για τη χαρτογράφηση της Πολιτιστικής-Δημιουργικής Βιομηχανίας στην Ελλάδα.* Αθήνα: Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.
- Αξελός, Λ. (2008). *Εκδοτική δραστηριότητα και κίνηση των ιδεών στην Ελλάδα. Μια κριτική προσέγγιση των εκδοτικής δραστηριότητας στα χρόνια 1960-1981.* Αθήνα: Στοχαστής.
- Barbier, F. (2002). *Ιστορία του βιβλίου* (μτφρ. Μαρία Παπαηλιάδη). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Εθνικό Κέντρο Βιβλίου-ΕΚΕΒΙ. (1996). *Τα Οικονομικά και Διαρθρωτικά Χαρακτηριστικά της Εκδοτικής Επιχείρησης στην Ελλάδα,* Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Βιβλίου. Ανακτήθηκε από: http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp ?cpage=node&cnode=423.
- (1999). *Τα Οικονομικά του Βιβλίου στην Ελλάδα: Αγορά Βιβλίου και Εκδοτικές Επιχειρήσεις.* Αθήνα: ΕΚΕΒΙ.
- (2004). *Β΄ Πανελλήνια έρευνα αναγνωστικής συμπεριφοράς και πολιτιστικών πρακτικών.* Αθήνα: ΕΚΕΒΙ. Ανακτήθηκε από: http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=node&cnode=424.
- (2011). *The Book Market in Greece. 6th Revised Edition, June 2011.* Αθήνα: ΕΚΕΒΙ.
- (2012). *The Book Market in Greece. 8th Revised Edition, October 2012.* Αθήνα: ΕΚΕΒΙ.
- Κάπος (2016). Η αυτοέκδοση στον 21ο αιώνα και η ελληνική περίπτωση. Στο Β. Αυδίκος & Θ. Καλογερέσης (επιμ.), *Κείμενα για τη δημιουργική οικονομία: αγορές, εργασία, πολιτικές (45-83).* Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- (2021). *Η ψηφιακή μετάβαση της εκδοτικής βιομηχανίας βιβλίου στο νέο οικοσύστημα αξίας και δικτύωσης: η ελληνική περίπτωση (Διδακτορική Διατριβή).* Αθήνα: Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.
- (2023). *Το Οικοσύστημα της εκδοτικής βιομηχανίας βιβλίου στον 21ο αιώνα: ψηφιακή μετάβαση και η ελληνική περίπτωση (2009-2019).* Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Καρακατσούλη, Α. (2011). *Στη χώρα των βιβλίων: η εκδοτική ιστορία του Βιβλιοπωλείου της Εστίας, 1885-2010.* Αθήνα: Οι Εκδόσεις των Συναδέλφων.
- (2017). Πρόλογος στην ελληνική έκδοση. Στο Β. J. Thompson. (2017). *Οι Έμποροι της Κουλτούρας: Η εκδοτική βιομηχανία του εικοστού πρώτου αιώνα (σ. 15-18).* Αθήνα: Πεδίο.
- (2013). Η κρίση του βιβλίου, δείκτης της κρίσης αξιών, *ΧΡΟΝΟΣ, 3.* Ανακτήθηκε από: http://www.chronosmag.eu/ index.php/sl-s-l-e-s-x.html.
- Kilgour, F. G. (1998). *Evolution of the book.* NY: Oxford University Press.
- Λέανδρος, Ν. (1992). *Μαζικά Έντυπα Επικοινωνίας στην Ελλάδα. Οικονομικές και Τεχνολογικές Προσεγγίσεις.* Αθήνα: Δελφίνι.
- Μπάνου, Χ. (2008). *Διαχρονικά Γνωρίσματα της Εκδοτικής Βιομηχανίας στον Δυτικό Πολιτισμό.* Αθήνα: Κότινος.
- (2012). *Το επόμενο βήμα του Γουτεμβέργιου: οι εκδοτικοί οίκοι στην Ελλάδα στις αρχές του 21ου αιώνα.* Αθήνα: Παπαζήση.
- Παυλόπουλος, Δ. (2004). *Εκδοτικοί οίκοι στην Αθήνα του 19ου αιώνα. Το έντυπο ελληνικό βιβλίο, 15ος-19ος αιώνας.* Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου. Δελφοί 16-20/05/2001 (σ. 611-614). Αθήνα: Κότινος.

Ξενόγλωσση

- Banou, C. (2005/2006). Money and taste. New Roles for the Greek Publishers, in a Changing Era: A Case-Study of Small Publishing Markets. *International Journal of the Book, 3*(2), 39-46.
- (2010). Features of scholarly publishing in small multilingual publishing markets: the case of Greece. *International Journal of the Book, 7*(2), 119-126.
- Banou, C., & Phillips, A. (2008). The Greek Publishing Industry and Professional Development. *Publishing Research Quarterly, 24*(2), 98-110.
- Banou, C., Kostagiolas, P., & Olenoglou, A.-M. (2013). The Organization of Book-Publishing Houses in a Changing Era. *LOGOS, 24*(1), 30-40.
- Eurostat. (2011). *Cultural Statistics:* European Commission. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3930297/5967138/KS-32-10-374-EN.PDF/07591da7-d016-4065-9676-27386f900857.
- Kabouropoulos, S. (2017). The Age of Discontent: Greek Publishing Through Six Years of Austerity. *Publishing Research Quarterly, 33*(1), 28-36.
- Kapos, P. (2015, December 16). The Greek publishers in times of crisis and capital controls: issues, trends and prospects. *The Cultural Politics of the Greek crisis. An AHRC-funded networking project at the University of Birmingham.* Retrieved from: https://culpolgreekcrisis.wordpress.com/2015/12/16/the-greek-publishers-in-times-of-crisis-and-capital-controls-issues-trends-and-prospects/.
- Karakatsouli, A. (2014). The Greek Book in Crisis: Structural Deficiencies and Challenges. *The International Journal of the Book, 11*(3), 1-9.
- (2018). Could the Digital Option Work for a Book Market under Stress?: The Case of Greek Publishers. *The International Journal of the Book, 16(*1), 1-11.
- Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD. (2014). OECD Competition Assessment Reviews: Greece. OECD Publishing. Retrieved from: http://www.oecd.org/daf/competition/Greece-Competition-Assessment-2013.pdf.
- Wischenbart, R., & Ehling, H. (2009). *A Methodology to collect international book statistics: frameworks, indicators, methodology & strategies, groundwork for a test run* (Document UNESCO CLT/CEI/CID/2009/PI/108). UNESCO. Retrieved from: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000182475.

ΟΣΔΕΛ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Θεμιστοκλέους 73, 106 83 Αθήνα | **T** 210 3849100 | **E** info@osdel.gr | **W** osdel.gr